

**Uretmæssig fjernelse af børn i strid med afgørelser
om forældremyndighed
– Internationale børnebortførelser**

Improper removal of children in breach of decisions relating to custody –
International child abduction

af BAHAR CHAWKI

Denne specialeafhandling undersøger, hvorledes de danske domstole træffer afgørelse om tilbagegivelse eller nægtelse i sager om internationale børnebortførelser.

*Danmark er en del af det internationale konventionssamarbejde, som har til formål at beskytte børn på et internationalt plan mod skadelige virkninger af uretmæssig fjernelse af børn og at indføre en procedure, der skal sikre, at børnene straks tilbagegives til deres sædvanlige opholdssted. Der foreligger dog fire undtagelser til denne tilbagegivelsespligt. Disse regler er reguleret i Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 og Europarådskonventionen af 20. maj 1980, hvilket Danmark på baggrund af konventionssamarbejdet har implementeret i dansk ret – i den såkaldte **Børnebortførelseslov**.*

Endvidere undersøger specialeafhandlingen, om de kriterier de danske domstole lægger vægt på er i overensstemmelse med praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, hvorfor EMD i den forbindelse foretager en analyse i henhold til EMRK artikel 8, hvori den relevante rettighed er retten til respekt for familielivet. Artikel 8, stk. 1 pålægger de nationale stater en positiv forpligtelse til at anvende hurtige, hensigtsmæssige og effektive retsmidler i forbindelse med en tilbagegivelse. Men da denne forpligtelse ikke er absolut, kræver EMD, at der foretages en rimelig balance mellem de konkurrerende interesser; barnets, de to forældres og den offentlige ordens interesse.

Indholdsfortegnelse

1. Abstract	3
2. Introduktion	3
2.1. Indledning	3
2.2. Begreberne bortførelse og tilbageholdelse	4
2.3. Problemformulering.....	5
2.4. Emneafgrænsning.....	5
2.5. Metode og retskilder	6

3. Danmark og det internationale konventionssamarbejde	6
3.1. Europarådskonventionen af 1980	6
3.2. Haagerkonventionen af 1980	8
4. Børnebortførelsesloven	9
4.1. Centralmyndigheden	9
4.1.1. Centralmyndighedens opgaver	9
4.2. Pligten til at anerkende og fuldbyrde udenlandske afgørelser	10
4.2.1. Undtagelser til anerkendelses- og fuldbyrdelsespligten	11
4.3. Pligten til at tilbagegive barnet	11
4.3.1. Nægtelsesgrundene	13
4.3.1.1. Et år siden fjernelsen og nye omgivelser	13
4.3.1.2. Alvorlig risiko for skade for sjælelige eller legemlige sundhed eller utålelig situation	13
4.3.1.3. Barnets mening	14
4.3.1.4. Uforenelig med grundlæggende principper	14
5. Barnets bedste og dets ret til at udtale sig	15
6. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention	17
6.1. EMRK's status i dansk ret	17
6.2. Negative og positive forpligtelser	17
6.3. EMRK artikel 8	18
6.4. Art. 8 i lyset af Haagerkonventionen	19
6.5. EMD's prøvelse efter art. 8, stk. 2	20
6.5.1. Foreligger der et indgreb?	20
6.5.2. Er hjemmelskravet opfyldt?	21
6.5.3. Forfølger indgrebet et anerkendelsesværdigt formål?	22
6.5.4. Er indgrebet nødvendigt i et demokratisk samfund?	22
6.6. Centrale domme fra EMD's praksis	23
6.7. Afsluttende bemærkninger	26
7. Dansk retspraksis	26
7.1 Hvad viser dansk retspraksis?	31
8. Den restriktive tilgang til nægtelsesgrundene	32
9. Konklusion	34
10. Litteraturliste	35
11. Forkortelser	38
12. Bilag 1	39

1. Abstract

This master thesis is about *improper removal of children in breach of decisions relating to custody – international child abduction*. The aim of this thesis is to investigate which criteria the Danish courts decide on return and denial in cases of international child abduction and whether these criteria are in accordance with the practice of the European Court of Human Rights (the Court).

Denmark is a part of the international convention cooperation and therefore have implemented *The Hague Convention of 25 October 1980* (and *The European Convention of 20 May 1980*) by Act on International Enforcement of Custody Decisions etc. (International Child Abduction). The principal object of this cooperation is to protect children from harmful effects of improper removal by providing a procedure designed to bring about the prompt return of such children to their country of habitual residence and to avoid the legal consolidation of improper removal. It is based on a presumption that the removal of a child is not in the interests of the child. The interests of the child consist to restore the status quo which existed before the improper removal. There are four exceptions to the principle of prompt return, established in Articles 12, 13 and 20 of the Hague Convention. These exceptions must be interpreted in a restrictive fashion to avoid undermining the object of the convention. It is concluded that the Danish courts have a relative restrictive approach to these exceptions.

The Court often deals with child abduction cases and conducts an analysis under Article 8 of the ECHR on the right to respect for family life. Paragraph 1 of the provision imposes on the national states positive obligations to apply prompt, appropriate and effective remedies to ensure the left-behind parent to be reunited with his child after an improper removal. However, the obligation is not absolute because the Court requires a fair balance to be struck between the competing interests – those of the child, of the two parents, and of the public order. Moreover, the principle of the best interests of the child is paramount in these cases. In addition, the national courts are required to process a procedural obligation to assess the alleged exceptions under Articles 12, 13 and 20 of the Hague Convention. The Court has thus stated by its practice that there must be make a combined and harmonious interpretation of the ECHR Article 8, Hague Convention, CRC and other relevant international instruments in this area.

2. Introduktion

2.1. Indledning

Uretmæssig fjernelse af børn på tværs af nationale grænser i strid med forældremyndighedsafgørelser er et særdeles interessant og kompliceret emne. I takt med den stigende globalisering, indgås der flere ægteskaber og samlivsforhold på tværs af landegrænser, hvorfor der også bliver født flere børn, hvis forældre er af forskellige nationaliteter¹. Som følge af en skilsmisse eller samlivsophævelse opstår der ofte uenigheder mellem forældrene omkring forældremyndighed, barnets bopæl og samvær. Samværsforældrerens frygt for at miste forældremyndigheden eller bopælsforældrerens forsøg på at afskære barnets kontakt med den anden forælder, kan resultere i, at en af forældrene bringer barnet til udlandet eller uretmæssigt tilbageholder det der – ofte i sit eget hjemland².

For at løse problematikken har Danmark tiltrådt to konventioner, som led i et internationalt samarbejde; *Europarådskonventionen af 20. maj 1980 om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om*

---

¹ Bet. nr. 1166/1989 om internationale børnebortførelser afgivet af en arbejdsgruppe under Justitsministeriet, 1989, s. 9.

² Ibid.

forældremyndighed og Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civile retlige virkninger af internationale børnebortførelser. Formålet med konventionerne er at forebygge internationale børnebortførelser og at sikre de bortførte børns tilbagevenden til de lande, de er bortført fra, medmindre en tilbagegivelse vil være i strid med loven³.

Begge konventioner er implementeret i dansk ret⁴ ved lov nr. 793 af 27. november 1990 om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. (internationale børnebortførelser) – også kaldet *Børnebortførelsesloven*. I perioden mellem 2003-2016 er der blevet bortført 375 børn fra udlandet til DK, hvilket i gennemsnittet svarer til ca. 27 børn pr. år.⁵ De danske medier skriver dog sjældent om disse sager, hvorfor det synes at være interessant at undersøge nærmere.

En anden konvention, der har afgørende betydning for børnebortførelsessager, er Den Europæiske Menneskerettighedskonvention⁶, hvori den relevante bestemmelse er artikel 8, som bl.a. regulerer retten til respekt for familielivet. Bestemmelsen beskytter både moderens, faderens og barnets interesser. Dog kan barnets ret til respekt for et familieliv begrænses af hensyn til dets bedste. Men hvorledes bliver disse kriterier anvendt og fortolket i dansk ret og praksis? *Uretmæssig fjernelse af børn i strid med afgørelser om forældremyndighed* vil hermed blive behandlet i nærværende speciale med fokus på fjernelser af børn fra udlandet til DK.

2.2. Begreberne bortførelse og tilbageholdelse

Ved uretmæssig fjernelse af børn skal der sondres mellem begreberne bortførelse og tilbageholdelse. Europarådskonventionens art. 1, litra d definerer en bortførelse, som en fjernelse af et barn over en statsgrænse i strid med en afgørelse om forældremyndighed over barnet, der er truffet, og som kan fuldbyrdes i en kontraherende stat.⁷ Endvidere vil en bortførelse også omfatte en unkladelse af at tilbagegive barnet efter endt samvær eller andet midlertidigt ophold i udlandet. I så fald vil der være tale om en tilbageholdelse.

Haagerkonventionens art. 3, stk. 1, litra a og b beskriver derimod, hvornår en bortførelse og tilbageholdelse af et barn skal anses for at være uretmæssig. Fjernelsen er uretmæssig, såfremt handlingen strider mod forældremyndighedsindehaverens rettigheder ifølge loven i den stat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før fjernelsen, og at rettighederne faktisk blev udøvet på det tidspunkt, hvor barnet blev fjernet, eller de fortsat ville være blevet udøvet, hvis den uretmæssige handling ikke var foretaget. Således skal fjernelsen være i strid med loven og de rettigheder, der tilkommer forældremyndighedsindehaveren. Der er dog en formodning for, at den person, der drager omsorg for barnet, reelt udøver forældremyndigheden over barnet.⁸ Forældremyndighedsindehaveren skal altså have udøvet omsorgspligten ved at varetage den daglige omsorg for barnet, hvilket i grove træk omfatter de basale behov såsom mad, tøj, bolig, pleje osv. Efter dansk ret fremgår disse rettigheder og forpligtelser af Forældreansvarslovens⁹ §§ 2 og 3.

Denne definition fremgår ligeledes af den danske børnebortførelseslovs¹⁰ § 10, stk. 2, nr. 1 og 2, som bygger på Haagerkonventionens art. 3, litra a og b.

---

³ Redegørelse afgivet af udvalget for børnebortførelser: *Børnebortførelser*, 2004, s. 4.

⁴ I dag LBKG 2017-12-07 nr. 1418.

⁵ Børne- og Socialministeriets statistik: http://boernebortfoerelse.dk/media/18623/bortfoerelser_til_danmark_2003-2016_dansk.pdf, (besøgt d. 19.3.2018).

⁶ Herefter "EMRK".

⁷ Se evt. konventionens art. 12.

⁸ Pérez-Vera, Elisa: Explanatory Report. Uofficiel kommentar til Haagerkonventionen af 1980, april 1981, pkt. 72-73.

⁹ LBKG 2015-12-23 nr. 1820. Herefter "FOL".

¹⁰ Herefter "BBL".

2.3. Problemformulering

- *Efter hvilke kriterier træffer de danske domstole afgørelse om tilbagegivelse eller nægtelse i sager om internationale børnebortførelser, og er disse kriterier i overensstemmelse med praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol?*

2.4. Emneafgrænsning

Formålet med specialet er at undersøge, hvorledes de danske domstole afgør sager om tilbagegivelse eller nægtelse i børnebortførelsessager, og om de kriterier, som bliver tillagt vægt i dansk retspraksis, stemmer overens med de kriterier, som EMD fastsætter i sin praksis. EMRK art. 8 udgør tyngdepunktet i disse sager, hvorfor specialet udelukkende vil behandle denne bestemmelse, selvom art. 6, som vedrører retten til en retfærdig rettergang i princippet også kan have relevans herfor.

Da de danske domstole har kompetence til at træffe afgørelse i sager, hvor børn er uretmæssigt fjernet til DK, er det udelukkende disse sager, der vil være specialets fokusområde, hvilket også er børnebortførelseslovens anvendelsesområde, jf. BBL § 1. BBL er baseret på Haagerkonventionen og Europarådskonventionen af 1980, hvorfor disse også vil blive inddraget i de relevante afsnit. Men fokusområdet vil primært være Haagerkonventionen, eftersom denne konvention regulerer direkte internationale børnebortførelser. Desuden vil specialet udelukkende behandle det tilfælde, hvor et land har tiltrådt konventionerne og derfor indgår i konventionssamarbejdet.

Derudover omfatter BBL både det tilfælde, hvor forældremyndighedsindehaveren er en fysisk person eller en juridisk person, såsom en institution eller myndighed, der eksempelvis har fået overført forældremyndigheden og af den grund kan fremsætte en anmodning om tilbagegivelse. Men grundet specialets omfang, vil specialet kun behandle sager, hvor det er forældrene, der er indehavere af forældremyndigheden.

DK har yderligere inkorporeret Haagerkonventionen af 19. oktober 1996 om retternes kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn. Eftersom Haagerkonventionen af 1980 (og Europarådskonventionen) er gennemført i dansk ret og regulerer de særlige regler om internationale børnebortførelser, vil disse have forrang frem for 1996-Haagerkonventionen, hvorfor 1996-konventionen fungerer som et supplement til 1980-konventionen, jf. konventionens art. 50. Dog udelukker art. 50 ikke anvendelsen af 1996-konventionen, såfremt dens bestemmelser i en konkret sag giver bedre mulighed for at sikre en tilbagegivelse. Da 1996-konventionen ikke direkte berører børnebortførelser, vil den ikke blive behandlet i nærværende speciale.

Af hensyn til specialets omfang, vil specialet være afgrænset fra at behandle Danmarks nordiske konventionssamarbejde med Finland, Island, Norge og Sverige. I det omfang andre regler finder anvendelse, vil BBL ikke anvendes imellem de nordiske lande, jf. BBL § 2, stk. 4.¹¹

Grundet Danmarks retsforbehold vil EU-Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar også kaldet Bruxelles IIa-forordningen, ikke behandles, da forordningen ikke er en del af gældende dansk ret.¹²

---

¹¹ Børne- og Socialministeriet: <http://boernebortfoerelse.dk/regler/andre-konventioner/>, (besøgt d. 16.4.2018).

¹² Ibid.

Forældremyndighedsindehaverens rettigheder over barnet er strafferetligt beskyttet ved Straffelovens § 215. I medfør af STRFL § 215, stk. 1 straffes *den, som unddrager en person under 18 år forældres eller anden rette vedkommende myndighed eller forsorg*. Specialet har dog ikke fokus på det strafferetlige aspekt af internationale børnebortførelser, hvorfor dette ikke vil blive behandlet nærmere.

2.5. Metode og retskilder

Specialet udarbejdes ud fra den retsdogmatiske metode, også betegnet *de lege lata*, som er en del af retsvidenskabsteorien.¹³ Formålet med retsdogmatikken er at *beskrive, fortolke, analysere og systematisere gældende ret*,¹⁴ hvorfor der først og fremmest vil redegøres for de gældende retsregler (*skrevne retsregler*) inden for internationale børnebortførelser. Der vil tages udgangspunkt i BBL, som er baseret på Haagerkonventionen og Europarådskonventionen, hvorfor relevante bestemmelser fra disse konventioner ligeledes vil inddrages. Dernæst vil der foretages en analyse af disse retsregler og anvendelsen deraf. I den forbindelse vil der tages udgangspunkt i lovens ordlyd, hvilket vil ske i lyset af konventionernes originale ordlyd, idet der ønskes at undersøge, hvorledes retsreglerne skal fortolkes og anvendes i praksis. Det er dog ikke alene retligt bindende retskilder, der har betydning for besvarelsen af problemformuleringen. Derfor vil der også inddrages ikke-retligt bindende retskilder, dvs. forarbejder såsom betænkninger og forklarende rapporter til konventionerne, idet disse vil bidrage til fortolkningen af ordlyden af de enkelte lovbestemmelser.¹⁵

Endvidere vil *uskrevne retskilder* i form af retspraksis behandles.¹⁶ Der vil blive inddraget kendelser afsagt af fogedretten og landsretten, samt en enkelt kendelse afsagt af højesteret, fra perioden 2013-2018. Dansk retspraksis skal således tydeliggøre, hvorledes bestemmelserne fortolkes og dermed fremhæve, hvilke kriterier de danske domstole vil tillægge vægt, når der skal træffes afgørelse om tilbagegivelse eller nægtelse af et uretmæssigt fjernet barn. Ydermere vil EMRK art. 8 om retten til respekt for familielivet inddrages. I den forbindelse vil der foretages en analyse og fortolkning af centrale domme afsagt af EMD, som er kendt for sin dynamiske fortolkningsstil.¹⁷ Dette ønskes for at sammenholde EMD's praksis og dansk retspraksis og vurdere, om dansk ret er i overensstemmelse med de principper og retningslinjer, EMD har fastsat i sin praksis.

3. Danmark og det internationale konventionssamarbejde

I midten af 1970'erne begyndte Europarådet og Haagerkonferencen for International Privatret et arbejde for at iværksætte et retligt samarbejde mellem staterne med det formål at modvirke internationale kidnapninger af børn.¹⁸ Resultatet af arbejdet blev udarbejdelse af to konventioner; Europarådskonventionen af 20. maj 1980 og Haagerkonventionen af 25. oktober 1980. Gennem Danmarks deltagelse i konventionssamarbejdet er konventionerne tiltrådt af DK og gennemført i dansk ret. I det følgende vil dette blive behandlet.

3.1. Europarådskonventionen af 1980

Europarådskonventionen om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed er udarbejdet i Europarådet af et udvalg bestående af eksperter udpeget af medlemsstaternes regeringer,

---

¹³ Munk-Hansen, Carsten: *Rettens grund – filosofi, videnskab og metode*, 2011, s. 95. Se også Blume, Peter: *Retssystemet og juridisk metode*, 2016, s. 40 og Madsen, Lars Henrik Gam: *Retsdogmatisk forskning*, 2018, s. 2.

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ Munk-Hansen, Carsten, 2011, s. 138.

¹⁶ *Ibid.*, 155-156.

¹⁷ *Ibid.*, s. 150-151.

¹⁸ Bet. nr. 1166/1989, s. 29.

som blev nedsat af Europarådets Komité for Retligt Samarbejde (CDCJ) og Europarådets ministerkomité¹⁹, som er det øverste besluttende organ i Europarådet.²⁰ Konventionen blev åbnet for undertegnelse af Europarådets medlemsstater den 20. maj 1980 i Luxembourg i anledning af den 12. konference.²¹ Europarådet, som består af 47 medlemsstater, er et mellemstatsligt samarbejde, hvorfor konventionen alene er retligt bindende for den enkelte medlemsstat, såfremt denne vælger at tiltræde konventionen.²² Europarådets medlemsstater kan til enhver tid tiltræde konventionen, da denne er åben for undertegnelse, mens andre stater først har mulighed for at tiltræde konventionen efter invitation fra Europarådets ministerkomité, som efterfølgende skal træffe en beslutning herom, jf. konventionens art. 21 og 23. Danmark har underskrevet og ratificeret Europarådskonventionen i april 1991, som førte til ikrafttræden i august 1991.²³ På nuværende tidspunkt har DK et samarbejde med 36 stater om konventionen.²⁴

I medfør af konventionens art. 7, skal en afgørelse om forældremyndigheden, der er truffet i en kontraherende stat, anerkendes og fuldbyrdes i enhver anden kontraherende stat, hvis afgørelsen kan fuldbyrdes i oprindelsesstaten. Formålet er af hensyn til barnet og forældremyndighedsindehaveren at sikre, at en afgørelse om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær, der er fastlagt i en stat, også anerkendes og fuldbyrdes i andre stater, som barnet opholder sig i, hvad enten det drejer sig om midlertidig ophold i udlandet eller barnet tager bopæl i den pågældende stat.²⁵ Anerkendelsen af afgørelsen skal ske, uanset om der er sket en uretmæssig bortførelse eller tilbageholdelse af barnet, hvorfor der efter konventionen gælder en generel anerkendelse af afgørelser.²⁶ Konventionen finder kun anvendelse for børn under 16 år og forudsætter, at der skal være truffet en afgørelse, som kan tvangsfuldbyrdes. I det tilfælde, hvor et barn er bortført af den ene af forældrene til en anden kontraherende stat, og det er den tilbageværende forælder, der har forældremyndigheden alene efter loven, *ex lege*, kan konventionen ikke finde anvendelse, før der er truffet en afgørelse om forældremyndigheden.²⁷ Det vil i stedet være nærliggende at undersøge, om den pågældende stat har tiltrådt Haagerkonventionen, idet denne ikke kræver, at der foreligger en afgørelse om forældremyndigheden, men anerkender forældremyndighed, som beror direkte på loven.²⁸

Ved uretmæssig fjernelse af børn er udgangspunktet efter Europarådskonventionen, at der straks skal ske en tilbagegivelse af barnet til den tilbageværende forælder, som er forældremyndighedsindehaveren i medfør af en forældremyndighedsafgørelse, som er truffet i oprindelsesstaten, jf. art. 8. Den kontraherende stat har en ubetinget forpligtelse til at søge forældremyndighedsforholdet genoprettet, såfremt barnet grundet sin bopæl og statsborgerskab har en særlig tilknytning til det land, hvor afgørelsen om forældremyndighed er truffet.²⁹

---

¹⁹ European Treaty Series – No. 105. Explanatory Report to the European Convention on Recognition and Enforcement of Decisions concerning Custody of Children and on Restoration of Custody of Children, Introduction. Officiel kommentar til Europarådskonventionen af 1980, men skal dog ikke ses som en autoritativ fortolkning af konventionen, jf. pkt. II.

²⁰ Udenrigsministeriet: <http://europaadet.um.dk/da/om-europaadet/opbygning-og-institutioner/> (besøgt d. 19.5.2018)

²¹ European Treaty Series – No. 105, Introduction.

²² Justitsministeriet: www.justitsministeriet.dk/arbejdsomraader/international/menneskerettigheder/europaadet, (besøgt d. 8.4.2018).

²³ Council of Europe: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/country/DEN?p_auth=JdQoTcOq, (besøgt d. 8.4.2018).

²⁴ Børne- og Socialministeriet: <http://boernebortfoerelse.dk/regler/europaadskonventionen/>, (besøgt d. 8.4.2018).

²⁵ VEJ nr. 9864 af 06/09/2007 om anerkendelse af udenlandske afgørelser m.v. om forældremyndighed, afsnit 1.1.

²⁶ Bet. nr. 1166/1989, s. 30 og 43.

²⁷ European Treaty Series – No. 105, para. 20.

²⁸ Børne- og Socialministeriet: <http://boernebortfoerelse.dk/regler/haagerkonventionen-af-1980/> og <http://boernebortfoerelse.dk/regler/europaadskonventionen/>, (besøgt d. 9.4.2018).

²⁹ Bet. nr. 1166/1989, s. 32.

3.2. Haagerkonventionen af 1980

Haagerkonventionen om de civilretlige aspekter af internationale børnebortførelser er en multilateral konvention, som er blevet udfærdiget den 25. oktober 1980 i Haag ved den 14. session i Haagerkonferencen for International Privatret (HCCH). På dette tidspunkt blev konventionen umiddelbart åbnet for undertegnelse af de stater, som var medlemmer af konferencen³⁰, hvorfor konventionen blev tiltrådt af 4 stater; Canada, Frankrig, Grækenland og Schweiz.³¹ Enhver anden stat kan tiltræde konventionen, men når en stat, som ikke er medlem af Haagerkonferencen, vil tiltræde konventionen, skal de kontraherende stater hver især udtrykkeligt acceptere et samarbejde med den tiltrædende stat.³² Først derefter vil konventionen få sin virkning, jf. konventionens art. 38. HCCH, som i øjeblikket består af 83 medlemmer, fungerer som en mellemstatslig verdensorganisation, hvis formål er at skabe harmoniserede retsregler om international privatret, jf. art. 1 i statuten for Haagerkonferencen.³³

Haagerkonventionen er på nuværende tidspunkt tiltrådt af 98 stater³⁴, hvoraf DK har indgået et konventionssamarbejde med 60 af de tiltrådte stater.³⁵ Dog arbejder DK løbende med at udvide samarbejdet med flere stater.³⁶ I forbindelse med en accept af en tiltrædende stat lægger DK vægt på, at den stat, der ønsker at indgå i et samarbejde med DK, lever op til de forpligtelser, som følger af konventionen. Dette betyder, at DK ikke ønsker at risikere at komme i en situation, hvor man fra dansk side bliver forpligtet til at udlevere et barn på baggrund af en afgørelse om forældremyndighed, mens der ikke er sikkerhed for, at et dansk barn, som bortføres til den samme stat, vil blive tilbagegivet til DK. Disse overvejelser har hovedsageligt betydning i forhold til de stater, hvis familieretlige traditioner afviger meget fra de danske.³⁷

Haagerkonventionens hovedformål er at beskytte børn på et internationalt plan mod skadelige virkninger af ulovlige bortførelser eller tilbageholdelser.³⁸ Konventionen gælder således i de tilfælde, hvor et barn under 16 år, der har bopæl i en kontraherende stat, er ulovligt bortført eller tilbageholdt i udlandet i strid med en forældremyndighedsafgørelse, jf. konventionens art. 3 og 4. Gennem konventionssamarbejdet er der etableret en procedure, der skal sikre at bringe barnet hurtigt tilbage til den stat, hvori barnet har sin sædvanlige opholdssted, *the principle of prompt return*.³⁹ Ligesom Europarådskonventionen tilstræbes der for at genoprette den faktiske retstilstand, der bestod inden bortførelsen eller tilbageholdelsen, *status quo*, således at en tvist om forældremyndighed over barnet, barnets bopæl eller samvær kan blive afgjort af retssystemet i barnets sædvanlige opholdssted.⁴⁰ Årsagen er at undgå retlig konsolidering af uretmæssige handlinger og generelt at fratage enhver fordel, der ellers vil kunne opnås ved den uretmæssige handling, idet det ofte sker, at den bortførende forælder egenhændigt forsøger at opnå en retslig eller administrativ afgørelse i bortførelsesstaten, hvilket vil legalisere den uretmæssige handling.⁴¹

---

³⁰ Haagerkonventionens art. 37.

³¹ Pérez-Vera, 1981, para. 1.

³² Ibid., para. 41.

³³ HCCH: <https://www.hcch.net/en/about>, (besøgt d. 10.4.2018).

³⁴ Ibid.: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=24>, (besøgt d. 10.4.2018).

³⁵ Børne- og Socialministeriet: <http://boernebortfoerelse.dk/regler/haagerkonventionen-af-1980/>, (besøgt d. 10.4.2018).

³⁶ Ibid.

³⁷ Rapport fra en arbejdsgruppe under Justitsministeriet: Børnebortførelser, 2003, s. 16.

³⁸ Haagerkonventionens præambel.

³⁹ HCCH: Outline. Hague Child Abduction Convention. May 2014. s. 1.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Pérez-Vera, 1981, para. 14.

4. Børnebortførelsesloven

Som følge af Danmarks tiltrædelse i konventionssamarbejdet, hvorefter DK har påtaget sig at overholde de internationale forpligtelser ved ratificeringen af både Europarådskonventionen samt Haagerkonventionen, er begge konventioner gennemført i dansk ret i én samlet lov og vedtaget i 1990⁴²; den såkaldte *Børnebortførelseslov*. Loven gengiver dog ikke direkte de enkelte artikler i konventionerne. Indholdet af konventionerne er i stedet blevet omskrevet til interne danske lovregler for at anvende den systematik og det ordvalg, som er den almindelige tilgang i dansk lovgivning⁴³, hvorfor konventionerne er opfyldt ved en omskrivning.⁴⁴ Der findes også andre måder, hvorpå internationale konventioner opfyldes i dansk ret. Opfyldelse kan også ske ved konstatering af normharmonisk, såfremt det bliver konstateret, at dansk ret allerede er i overensstemmelse med konventionen.⁴⁵ Endvidere kan opfyldelse ske ved inkorporering, hvor det bestemmes ved national lov eller bekendtgørelse, at konventionen bliver en bestanddel af national ret i den form, den er indgået, hvorfor det er konventionen, der skal lægges til grund af de nationale myndigheder.⁴⁶

I medfør af BBL § 1, stk. 2 gælder loven kun for børn under 16 år. Aldersgrænsen er fastsat i overensstemmelse med Europarådskonventionens art. 1, litra a og Haagerkonventionens art. 4. Aldersgrænsen er dog forskellig fra FOL § 1, som indeholder den danske 18-års myndighedsalder, hvorfor børn og unge under 18 år er underlagt forældremyndighed. Bestemmelsen i BBL indebærer, at der formelt og teoretisk vil gælde forskellige aldersgrænser ved fuldbyrdelse af danske og udenlandske afgørelser om børn. Men i praksis vil der ikke blive nogen forskel, da det er vanskeligt at gennemføre en tvangsfuldbyrdelse af en afgørelse mod et ældre barns vilje.⁴⁷ Ydermere er aldersgrænsen absolut, hvorfor enhver handling er udelukket, såfremt barnet i mellemtiden fylder 16 år. Dette bevirker, at såfremt der foreligger en udenlandsk afgørelse, før barnet er fyldt 16 år, og afgørelsen ikke er fuldbyrdet inden dette tidspunkt, vil denne bortfalde.⁴⁸

4.1. Centralmyndigheden

For at realisere og fremme det internationale samarbejde imellem de kontraherende stater i praksis, nødvendiggør konventionerne, at der udpeges en centralmyndighed i hver kontraherende stat, som skal varetage de opgaver, der følger af konventionerne, jf. Europarådskonventionens art. 2, stk. 1 og Haagerkonventionens art. 6, stk. 1. Børne- og Socialministeren bestemmer, hvem der skal udpeges som centralmyndighed i DK, jf. BBL § 3, stk. 2. På nuværende tidspunkt er det Børne- og Socialministeriet, der er udpeget som den danske centralmyndighed.⁴⁹

4.1.1. Centralmyndighedens opgaver

Centralmyndighederne har en række generelle opgaver og en række pligter i forbindelse med behandlingen af børnebortførelsessager.⁵⁰ Det fremgår af BBL § 3, stk. 1, nr. 1-3, at centralmyndigheden har

⁴² Folketingets webarkiv: 1990-1991, 1. samling – L 14: Forslag til lov om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. (Internationale børnebortførelser).

⁴³ Bet. nr. 1166/1989, s. 45.

⁴⁴ Bet. nr. 1546/2014 om inkorporering mv. inden for menneskeretsområdet afgivet af et udvalg under Justitsministeriet, 2014, s. 33.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Bet. nr. 1166/1989, s. 50-51.

⁴⁸ Ibid., s. 51.

⁴⁹ Børne- og Socialministeriet: <http://boernebortfoerelse.dk/myndigheder/koordinationsenheden-for-boernebortfoerelser/>, (besøgt d. 12.4.2018).

⁵⁰ Ibid.

til opgave at modtage og formidle henvendelser om børnebortførelser. Centralmyndigheden har en koordinerende rolle i de konkrete sager, hvorfor det er myndigheden, der skal videreformidle og behandle konkrete henvendelser om anerkendelse eller tvangsfuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed og tilbagegivelse af børn. Herudover skal centralmyndigheden løbende bistå kontakten mellem myndighederne og parterne i de involverede stater⁵¹ og er desuden forpligtet til at oplyse de øvrige kontraherende staters centralmyndigheder om de danske retsregler på området, hvilket indikerer, at myndigheden også har en oplysende rolle.

Ifølge Haagerkonventionens art. 7 har centralmyndigheden pligt til at undersøge, hvor det uretmæssigt fjernede barn befinder sig og skal tage forholdsregler, der forhindrer, at barnet føres ud af landet, eller at den bortførende forælder "går under jorden" med barnet.⁵² I den forbindelse skal myndigheden træffe alle passende foranstaltninger for at forsøge at opnå en frivillig tilbagegivelse af barnet, jf. Haagerkonventionens art. 10, jf. art. 7, litra c. Børne- og Socialministeriet må selv afgøre, hvilke initiativer, der skal iværksættes for en frivillig tilbagegivelse, som evt. kunne ske ved en børnesagkyndig rådgivning og konfliktmægling efter FOL § 32.⁵³

4.2. Pligten til at anerkende og fuldbyrde udenlandske afgørelser

Kapitel 3 i BBL gennemfører en række af Europarådskonventionens bestemmelser. Hovedreglen er reguleret i lovens § 4, som omhandler virkningen af en udenlandsk afgørelse om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær, der er truffet i et land, som også har tiltrådt Europarådskonventionen. Det fremgår således af BBL § 4, stk. 1, at:

Stk. 1: En afgørelse om forældremyndighed, om, hvor barnet skal bo, eller om samvær, der er truffet i en stat, som har tiltrådt Europarådskonventionen, anerkendes her i landet.

Bestemmelsen indebærer, at de danske myndigheder har en pligt til at anerkende en udenlandsk afgørelse, hvorefter afgørelsen skal have samme retsvirkninger som en dansk afgørelse.⁵⁴ En afgørelse er ifølge § 1, stk. 3 defineret som domme, kendelser og beslutninger, som er truffet af en domstol eller anden offentlig myndighed, samt aftaler, der er godkendt af en offentlig myndighed. Endvidere hedder det i § 4, stk. 2, at:

Stk. 2: En afgørelse som nævnt i stk. 1 kan efter anmodning fuldbyrdes her i landet, hvis den kan danne grundlag for fuldbyrdelse i den stat, hvor afgørelsen er truffet (oprindelsesstaten), jf. dog §§ 5-8.

Afgørelsen skal således kunne danne grundlag for tvangsfuldbyrdelse i den stat, hvor den er truffet. Om dette er tilfældet må prøves af fogedretten, jf. § 13, eftersom det er fogedretten, der har kompetencen til at fuldbyrde udenlandske afgørelser i henhold til Europarådskonventionen, jf. BBL § 12, stk. 1. Baggrunden for § 4, stk. 1 og 2 er en ubetinget forpligtelse for de danske myndigheder til at søge forældremyndighedsforholdet genoprettet ved at anerkende og fuldbyrde en i forvejen truffet afgørelse om forældremyndighed, bopæl eller samvær.

---

⁵¹ Redegørelse om børnebortførelser, 2004, s. 43.

⁵² Ibid.

⁵³ Bet. nr. 1166/1989, s. 59.

⁵⁴ Bet. nr. 1166/1989, s. 62.

4.2.1. Undtagelser til anerkendelses- og fuldbyrdelsespligten

BBL §§ 6 og 7 opregner en række undtagelser til § 4, hvorefter en udenlandsk afgørelse kan nægtes at blive anerkendt eller fuldbyrdet. § 6 har hjemmel i Europarådskonventionens art. 10, stk. 1, litra a-c. Ifølge § 6, nr. 1, som udgør den særlige ordre public klausul, kan en udenlandsk forældremyndighedsafgørelse nægtes, såfremt den vil være åbenbart uforenelig med grundlæggende danske principper for familiers og børns retsforhold. I konventionens præambel understreges det, at hensynet til, hvad der bedst for barnet, hvilket i præambelen betegnes *welfare of the child*, er et grundlæggende princip.⁵⁵ Dette medfører, at en anerkendelse eller fuldbyrdelse kan nægtes, såfremt det er åbenbart, at dette vil stride imod princippet om barnets bedste.⁵⁶

Dernæst vil afgørelsen kunne nægtes grundet ændrede forhold, som ikke længere er forenelig med princippet om barnets bedste, jf. § 6, nr. 2. Eksempelvis vil dette være tilfældet, hvor lang tids adskillelse har medført, at barnet har integreret sig i det nye miljø. Endvidere kan der nægtes efter § 6, nr. 3 og 4, såfremt barnet, på det tidspunkt, hvor sagen indledtes i oprindelseslandet, havde en tilknytning til DK, som kan bestå i statsborgerskab eller bopæl her i landet, forudsat at der ikke består en stærk tilknytning til oprindelseslandet, eller også kan tilknytningen bestå i dobbelt statsborgerskab.⁵⁷ Ydermere kan der efter § 6, nr. 5 nægtes, såfremt barnet selv har ret til at bestemme sin bopæl i det land, hvor barnet er statsborgere eller har bopæl.

Endelig kan en anerkendelse og fuldbyrdelse i visse tilfælde nægtes, såfremt afgørelsen vil være uforeneligt med en foreliggende dansk afgørelse om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær, forudsat at den danske afgørelse er truffet i en sag, som blev indledt, inden anmodningen om anerkendelse eller fuldbyrdelse blev fremsat, jf. § 7. Dette betyder, at stævningen skal være indleveret til berømmelse ved retten. I samværssager skal statsforvaltningen have modtaget en skriftlig eller mundtlig henvendelse herom.⁵⁸

4.3. Pligten til at tilbagegive barnet

BBL § 10 fastlægger, hvornår en fjernelse af et barn på tværs af nationale grænser er uretmæssig og af den grund medfører en tilbagegivelsesforpligtelse efter Haagerkonventionen.⁵⁹ Det fremgår af BBL § 10, stk. 1, at:

Stk. 1: Børn, som ulovligt er ført her til landet eller ulovligt tilbageholdes her, skal efter anmodning tilbagegives til den, som barnet tilbageholdes fra, hvis barnet umiddelbart ført bortførelsen eller tilbageholdelsen havde bopæl i en stat, som har tiltrådt Haagerkonventionen.

Bestemmelsen tager udgangspunkt i Haagerkonventionens art. 12, stk. 1, som udgør kernen af konventionen; at sørge for, at barnet ved en ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse umiddelbart tilbagegives til den tilbageværende forælder. Her er tale om en pligt, som er pålagt de myndigheder i den konventionsstat, hvor barnet befinder sig.⁶⁰ For at en bortførelse eller tilbageholdelse kan anses for at være ulovlig, er der tre betingelser, der skal være opfyldt. I medfør af BBL § 10, stk. 2, nr. 1 skal handlingen stride mod forældremyndighedsindehaverens rettigheder ifølge loven i den stat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen. For det første forudsætter bestemmelsen, at der skal være sket en krænkelse af forældremyndighedsindehaverens

⁵⁵ Ibid., s. 33 og 66.

⁵⁶ Ibid., s. 66.

⁵⁷ Bet. nr. 1166/1989, s. 67.

⁵⁸ Ibid., s. 67-68.

⁵⁹ Ibid., s. 70.

⁶⁰ Pérez-Vera, 1981, para. 106.

ret til forældremyndighed efter loven. Forældremyndigheden kan støttes direkte på loven, en retlig eller administrativ afgørelse eller en aftale mellem forældrene, jf. Haagerkonventionens art. 3, stk. 3.⁶¹ Forældremyndighedsindehaverens rettigheder i henhold til konventionens begreb, *rights of custody*, omfatter retten til at drage omsorg for barnets person og særlig retten til at bestemme, hvor barnet skal have bopæl, jf. Haagerkonventionens art. 5, litra a, som svarer til FOL §§ 2-3.⁶² Generelt har intentionen til Haagerkonventionen været, at der skal foretages en bred fortolkning af forældremyndighedsbegrebet, således at flere sager kan være omfattet af konventionens anvendelsesområde.⁶³ Dernæst følger det af BBL § 10, stk. 2, nr. 2, at rettighederne faktisk skal være udøvet på det tidspunkt, hvor barnet blev bortført eller tilbageholdt eller, at de fortsat ville være blevet udøvet, hvis den ulovlige handling ikke havde fundet sted. Hvad der skal forstås med faktisk udøvelse af rettighederne, *actual exercise of custody*, er ikke nærmere beskrevet i § 10, stk. 2, nr. 2, men bliver i den forklarende rapport til Haagerkonventionen refereret til *care of the child*, hvilket svarer til omsorgsretten og -pligten.⁶⁴ Haagerkonventionen bygger således som helhed på en stiltiende formodning om⁶⁵, at forældremyndighedsindehaveren også reelt har udøvet omsorgsretten og -pligten ved at varetage den daglige omsorg for barnet i henhold til de rettigheder og forpligtelser, der følger af FOL §§ 2-3. Både spørgsmålet om, hvem der juridisk set er tillagt forældremyndigheden og spørgsmålet, om der foreligger en uretmæssig fjernelse, beror på loven i den stat, hvor barnet havde bopæl umiddelbart før den uretmæssige fjernelse.⁶⁶ Afgrænsningen af begrebet barnets bopæl er derfor centralt.⁶⁷ Begrebet bopæl er ikke defineret i Haagerkonventionen eller i BBL, hvorefter det er overladt til de enkelte landes nationale lovgivning at fastlægge indholdet heraf.⁶⁸ I dansk ret må bopælsbegrebet forstås i overensstemmelse med indholdet i Retsplejelovens⁶⁹ § 235 om danske domstoles stedlige kompetence på grundlag af sagsøgtets bopæl eller opholdssted.⁷⁰ De danske domstole har dog gennem dansk retspraksis statueret, at der ligger mere i begrebet, end det der følger af § 235, hvorefter der er et krav om, at bopælen er sædvanlig. Ved vurderingen tillægges der således vægt på familiens bolig, almindelige dagligdag og arbejde.⁷¹ Dette er også i overensstemmelse med Haagerkonventionen og Europarådskonventionen, idet disse konventioner anvender udtrykket "*habitual residence*", hvilket betyder sædvanligt opholdssted.

En anmodning om tilbagegivelse efter BBL § 10, stk. 1 indgives til fogedretten, hvorefter sagen skal fremmes hurtigst muligt, jf. BBL § 15, stk. 1 og Haagerkonventionens art. 11, stk. 1. En sag om tilbagegivelse skal blive afgjort inden 6 uger efter, at anmodningen er blevet fremsat over for fogedretten. Fogedretten skal derefter tage stilling til, om bortførelsen eller tilbageholdelsen er ulovlig i lovens forstand. Til brug for denne vurdering kan det være nødvendigt, at der tilvejebringes en erklæring fra myndighederne i barnets sædvanlige opholdssted, der bestemmer, at fjernelsen er uretmæssig, jf. BBL § 14, stk. 3. Såfremt der foreligger en uretmæssig fjernelse, er fogedretten forpligtet til at

---

⁶¹ Bet. nr. 1166/1989, s. 72.

⁶² Ibid., s. 71. I betænkningen er det den tidligere myndighedslovs § 7, der bliver anført, hvilket i nugældende dansk ret svarer til FOL § 2.

⁶³ Schuz, Rhona: *The Hague Child Abduction Convention – A Critical Analysis*, 2013, s. 159-160.

⁶⁴ Pérez-Vera, 1981, para. 115.

⁶⁵ Ibid., para. 73.

⁶⁶ Bet. nr. 1166/1989, s. 72.

⁶⁷ TFA2011.3 af Larsen, Marianne Lund og Wróblewski, Maryla Rytter: *Status efter 20 år med Haagerkonventionen om internationale børnebortførelser*, s. 2, afsnit 3.

⁶⁸ Bet. nr. 1166/1989, s. 65 og 72.

⁶⁹ Herefter "RPL".

⁷⁰ Bet. nr. 1166/1989, s. 65.

⁷¹ TFA2011.3, s. 2-3, afsnit 3.

træffe en afgørelse om tilbagegivelse, medmindre der foreligger en af de i BBL § 11 oplyste grunde, som vil afslå en tilbagegivelse af barnet.

4.3.1. Nægtelsesgrundene

Til hovedreglen om tilbagegivelse opregner BBL § 11, nr. 1-4 en række undtagelsesforhold, der kan begrunde, at en tilbagegivelse kan nægtes efter en konkret vurdering uden hensyn til, at der foreligger en ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse af et barn.

4.3.1.1. Et år siden fjernelsen og nye omgivelser

Tilbagegivelse af et uretmæssigt fjernet barn efter BBL § 10, nr. 1 kan nægtes, såfremt *der er gået et år siden bortførelsen eller tilbageholdelsen, og barnet er faldet til i sine nye omgivelser* i DK. Denne nægtelsesgrund kræver således 2 betingelser opfyldt. For det første skal 1-årsfristen være opfyldt. Fristen regnes fra fjernelsestidspunktet og indtil indgivelsen af tilbagegivelsesanmodningen til fogedretten.⁷² Ved uretmæssig tilbageholdelse skal fristen regnes fra det tidspunkt, hvor barnet skulle have været tilbagegivet til forældremyndighedsindehaveren.⁷³ Tidspunktet for fogedrettens afgørelse er uden betydning, hvorfor lang sagsbehandlingstid, som vil trække sagen ud, ikke vil komme den anmodende forælder til skade. Dernæst skal det vurderes, om barnet er faldet til og har fundet sig til rette i sit nye miljø.

Nægtelsesgrunden i BBL § 11, nr. 1 svarer til Haagerkonventionens art. 12, stk. 2. Det fremgår af den forklarende rapport til konventionen, at der skal foretages en vurdering af barnets integration i det nye miljø for at vurdere, om barnet er faldet til i sine nye omgivelser, hvilket formentlig også er den samme vurdering de danske domstole vil foretage. Eksempelvis vil der lægges vægt på barnets daglige liv i de nye omgivelser, familierelationer, skole, venner, fritid. Det er herved den bortførende forælder, der har bevisbyrden for at godtgøre barnets integration i det nye miljø.⁷⁴

4.3.1.2. Alvorlig risiko for skade for sjælelige eller legemlige sundhed eller utålelig situation

Ifølge BBL § 11, nr. 2 kan en tilbagegivelse nægtes, såfremt der foreligger *en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil være til skade for barnets sjælelige eller legemlige sundhed, eller på anden måde sætte barnet i en situation, som det ikke bør tåle*. Vurderingen af, om der foreligger en sådan risiko forbundet med en tilbagegivelse, skal ske på grundlag af objektive forhold. Det er ikke et krav, at den alvorlige risiko er umiddelbar foreliggende.⁷⁵ Til brug for vurderingen iværksættes der en børnesagkyndig undersøgelse, eller der indhentes en børnesagkyndig erklæring, som tager udgangspunkt i barnets forhold og belyser barnets perspektiv.

Nægtelsesgrunden har hjemmel i Haagerkonventionens art. 13, stk. 1, litra b. Efter konventionen skal den judicielle eller administrative myndighed i forbindelse med vurderingen tage hensyn til de konkrete omstændigheder vedrørende barnets sociale forhold, som er fremskaffet af centralmyndigheden i barnets sædvanlige opholdssted.⁷⁶

Det forhold, der kan have betydning for at nægte en tilbagegivelse efter nægtelsesgrunden i nr. 2 er eksempelvis et stærkt tilknytningsforhold mellem barnet og den bortførende forælder, hvorfor en adskillelse vil være til skade for barnets sjælelige eller legemlige sundhed.⁷⁷ Alene dét, at bortføreren ikke ønsker at vende tilbage til bopælslandet og i den anledning påberåber sig undtagelsesgrunden i § 11, nr. 2 under henvisning til, at en adskillelse mellem barnet og bortføreren vil være til skade for barnet, er ikke et argument, der taler for en nægtelse. Der skal således være ekstraordinære forhold,

⁷² Bet. nr. 1166/1989, s. 74 og Redegørelse om børnebortførelser, 2004, s. 20.

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Pérez-Vera, 1981, para. 109.

⁷⁵ Bet. nr. 1166/1989, s. 74.

⁷⁶ Haagerkonventionens art. 13, stk. 3.

⁷⁷ TFA2011.3, s. 3-5, afsnit 4.

der kan begrunde en nægtelse. En tilbagegivelse medfører ofte belastning af barnet, men i det omfang denne ikke medfører større belastning, end et normalt barn kan klare, kan det ikke føre til en nægtelse.⁷⁸ Andre forhold, der kan begrunde en nægtelse, er vold og andre grænseoverskridende handlinger, psykiske problemer, misbrug e.l.

4.3.1.3. Barnets mening

En tilbagegivelse kan nægtes, såfremt *barnet selv modsætter sig tilbagegivelsen, og at barnet har nået en sådan alder og modenhed, at der bør tages hensyn til dets mening*, jf. BBL § 11, nr. 3. Denne nægtelsesgrund må anses som en væsentlig modifikation i tilbagegivelsespligten grundet hensynet til, hvad der er bedst for barnet. Haagerkonventionen henviser til barnets bedste i sin præambel og slår fast, at hensynet til barnets bedste er af størst vigtighed. Det synes også at være af hensyn til, hvad der er bedst for barnet, at loven indeholder en aldersgrænse på 16 år.⁷⁹ BBL gælder ikke for børn, der er fyldt 16 år, eftersom det er sværere at tilbagegive ældre børn, der har nået en vis alder og modenhed og som udtrykkeligt modsætter sig tilbagegivelsen. Barnets alder har derfor væsentlig betydning i forhold til en nægtelse efter denne bestemmelse. Der er dog ikke fastsat nogen nedre aldersgrænse for, hvornår et barn skal høres, men det antages, at jo mere et barn nærmer sig 16-års-alderen, jo større vil dets mening tillægges vægt.⁸⁰ Imidlertid kan den være til fare for, at børn, som muligvis har en klar forståelse af situationen kan blive påvirket psykisk, fordi de føler sig tvunget til at vælge imellem deres forældre.⁸¹ Disse overvejelser forelå ved udformningen af Haagerkonventionen, hvori nægtelsesgrunden i øvrigt har hjemmel i art. 13, stk. 2.

Herudover skal nægtelsesgrunden ses i sammenhæng med BBL § 16, hvorefter der, inden fogedretten træffer afgørelse om tilbagegivelse, skal finde en samtale sted med barnet, såfremt barnet har den fornødne alder og modenhed. En sådan samtale skal afholdes efter reglerne i RPL § 537, stk. 2.⁸² Barnet har således mulighed for at give udtryk for sine egne synspunkter. For at denne nægtelsesgrund kan finde anvendelse, kræves der derfor, at barnet i ord eller handling direkte modsætter sig tilbagegivelsen. Der kræves altså en stærk holdning og en aktiv overbevisning hos barnet, for at dets mening kan tillægges vægt.⁸³ En lignende bestemmelse findes i Europarådskonventionens art. 15.

4.3.1.4. Uforenelig med grundlæggende principper

Den sidste nægtelsesgrund i BBL er § 11, nr. 4, hvorefter en tilbagegivelse kan nægtes, såfremt *denne ikke vil være forenelig med grundlæggende principper her i landet til beskyttelse af menneskelige friheder og rettigheder*. Bestemmelsen findes i Haagerkonventionens art. 20. Under udarbejdelsen af Haagerkonventionen var der uenighed om, hvorvidt konventionen burde indeholde en sådan ordre public klausul. Resultatet blev denne kompromisbestemmelse med begrænset rækkevidde, hvorfor den alene kan anvendes i ekstraordinære undtagelsessituationer.⁸⁴ Nægtelsesgrunden kan ikke på samme måde som ordre public klausulen i BBL § 6, nr. 1 anvendes, hvis forholdet er i strid med princippet om barnets bedste grundet bestemmelsens begrænsede rækkevidde. Denne nægtelsesgrund kan alene anvendes til beskyttelse af menneskerettigheder og friheder, som eksempelvis EMRK.

---

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Bet. nr. 1166/1989, s. 75.

⁸⁰ TFA2011.3, s. 5, afsnit 4.

⁸¹ Pérez-Vera, 1981, para. 30.

⁸² Redegørelse om børnebortførelser, 2004, s. 20-21.

⁸³ TFA2011.3, s. 6, afsnit 5.

⁸⁴ Redegørelse om børnebortførelser, 2004, s. 21.

5. Barnets bedste og dets ret til at udtale sig

For at vurdere, hvad der er bedst for et barn i en sag om international børnebortførelse, er det nødvendigt med en gennemgang af *princippet om barnets bedste og barnets ret til at udtale sig*, idet sagen vedrører barnets forhold og menneskerettigheder. Barnet som et selvstændigt individ med egne rettigheder uafhængigt af forældrenes rettigheder har således fået en øget fokus i menneskeretten de sidste 10-15 år.⁸⁵ I dette afsnit vil der redegøres for indholdet af disse to vigtige hensyn, og hvorledes dansk ret behandler disse.

FN's Generalforsamling har i 1989 vedtaget Konventionen om Barnets Rettigheder også kaldet Børnekonventionen⁸⁶, der har til formål at fremme børns rettigheder generelt på alle samfundsforhold af betydning for børn. Et af de grundlæggende bestemmelser i BK er art. 3, stk. 1, som udtrykker princippet om barnets bedste. Bestemmelsen indeholder ikke en klar og entydig definition af begrebet *barnets bedste*. Der er tale om en retlig standard, hvor hensynet til barnets bedste skal være et grundlæggende kriterium ved alle forhold, som vedrører barnet. Det fremgår af bestemmelsen, at:

Stk. 1: I alle foranstaltninger vedrørende børn, hvad enten disse udøves af offentlige eller private institutioner for socialt velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer, skal barnets tarv komme i første række.

At barnets tarv skal *komme i første række* betyder, at hensynet til barnet skal veje tungt og prioriteres højt i en afvejning mellem barnets interesser og andre interesser. Dette er dog ikke ensbetydende med, at hensynet til barnet altid skal være afgørende.⁸⁷ FN's børnekomité, som varetager kontrol med overholdelsen af BK, understreger i sin generelle kommentar til art. 3, at der alene tales om *a primary consideration*, hvorfor andre hensyn kan være mere tungtvejende.⁸⁸ Eksempelvis anvendes der i BK art. 21 *a paramount consideration*, som gør, at hensynet til barnets bedste fremstår stærkere, da barnets bedste i dette sammenhæng er af altafgørende betydning.⁸⁹ Men da art. 3, stk. 1 har et bredt anvendelsesområde, er der et behov for en vis fleksibilitet i interesseafvejningen.⁹⁰ Dette er også årsagen til, at formuleringen *the primary consideration* er forkastet. Hvad der nærmere ligger i kriteriet om at varetage barnets bedste interesser, må afgøres efter en konkret vurdering. Herudover følger der en række processuelle aspekter af art. 3. Bestemmelsen indebærer bl.a. en pligt til at begrunde den afgørelse, der er truffet, hvorefter det i afgørelsen skal fremgå på hvilken måde og med hvilke kriterier, barnets interesser er blevet inddraget i afgørelsen.⁹¹

Princippet om barnets bedste i art. 3, stk. 1 skal ses i sammenhæng med barnets ret til at udtale sig, som er reguleret i BK art. 12, hvoraf det i stk. 1 fremgår, at:

Stk. 1: Deltagerstaterne skal sikre et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter, retten til frit at udtrykke disse synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet; barnets synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed.

⁸⁵ Nørregaard, Marianne: Børnevenlig retspleje – Børns menneskerettigheder i retsplejen, 2016, s. 14.

⁸⁶ Herefter "BK".

⁸⁷ Nørregaard, Marianne, 2016, s. 52.

⁸⁸ CRC: General comment No. 14 on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1), 29 May 2013, s. 5, para. 38.

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ Ibid., para. 39.

⁹¹ Nørregaard, Marianne, 2016, s. 53.

Bestemmelsen omhandler måden, hvorpå barnet skal gives mulighed for at komme til orde og medvirke i beslutningsprocessen vedrørende dets forhold.⁹² Først skal barnet udtrykke sin mening, og derefter skal barnets mening tages i betragtning. Art. 12 udgør et af de grundlæggende principper, som BK bygger på. Formålet med at høre barnet er at få oplyst, hvad der vil være bedst for barnet, samt at sikre barnets ret til at deltage i afgørelsen, eftersom en sådan afgørelse berører barnets liv.⁹³ Endvidere følger det af art. 12, stk. 2, at der skal gives barnet særlig mulighed for at udtale sig i alle domstols- og forvaltningssager enten direkte eller gennem en repræsentant eller et passende organ. Herved vil samtalen tilgodes barnets retssikkerhed og beskytte og støtte barnet i processen.

Danmark har ratificeret BK i 1991⁹⁴, men har ikke inkorporeret konventionen. Dens retlige status skal således beskrives ud fra fortolknings-, formodnings- og instruktionsreglen.⁹⁵ Det ligger dog fast, at BK er retligt bindende for DK, hvorfor DK er forpligtet til at indrette de nationale retsregler og administrativ praksis i overensstemmelse med konventionen.⁹⁶ De danske domstole skal således tage højde for reglerne i BK, når sagerne involverer børn.

Princippet om barnets bedste er fastslået i FOL § 4, som sammen med § 5 om barnets egne synspunkter udgør et grundlæggende element i lovens børneperspektiv.⁹⁷ FOL § 4 indeholder ikke en definition af, hvad der er bedst for barnet, da opfattelsen af barnets bedste givetvis vil ændre sig i takt med samfundsudviklingen, og i allerhøjeste grad afhænger af det enkelte barns forhold.⁹⁸ Bestemmelserne §§ 4-5 skal ses i sammenhæng med FOL § 34 om inddragelse af barnet i sager om forældremyndighed, bopæl eller samvær. Det følger af § 34, at inddragelse af barnet kan ske ved samtaler, børnesagkyndige undersøgelser eller på anden måde, der belyser barnets perspektiv, herunder børnesagkyndige erklæringer. Barnets perspektiv i en konkret sag skal således søges i ”øjnehøjde”. Disse bestemmelser er inspireret af art. 3 og 12 i BK, og princippet om barnets bedste har derfor afgørende betydning i nationale sager om børn.

Da børnebortførelsessager bliver behandlet af fogedretten, vil reglerne i RPL kap. 45, 46 og 48a finde anvendelse, jf. BBL § 18, stk. 1. Som ovenfor anført i afsnit 4.3.1.3. om barnets mening skal der afholdes en børnesamtale under bistand fra en børnesagkyndig, inden fogedretten træffer en afgørelse om tilbagegivelse eller nægtelse af barnet. Dette fremgår af RPL § 537, stk. 2, hvorefter børnesamtalen er afhængig af barnets alder og modenhed. Der er ikke fastsat en aldersgrænse herfor, men det kræves, at barnet har den fornødne alder og modenhed til at udforme sine egne synspunkter. Retten skal afgøre, om samtalen vil være til barnets bedste, dvs. om samtalen skal finde sted, eller om den vil være til skade for barnet. Såfremt der ikke er nogen hindringer for at afholde børnesamtalen, vil RPL § 450 c, stk. 1, 1. pkt. og stk. 3 tilsvarende finde anvendelse. Børnesamtalen skal herefter finde sted uden, at sagens parter er til stede. En repræsentant fra kommunen kan dog deltage.

Barnets ret til at udtrykke sine egne synspunkter er et vigtigt led i sager om internationale børnebortførelser. Hvad der må tolkes som den bedst tænkelige løsning for barnet, må bero på en konkret vurdering. Det skal dog holdes for øje, at hensynet til barnets interesser og dets interesse i at komme til orde skal veje tungt i interesseafvejningen. Hvorledes de danske domstole anvender princippet om

---

⁹² 2006/1 LSF 133: Forslag til Forældreansvarslov, afsnit 2.1.2.1.

⁹³ Nørregaard, Marianne, 2016, s. 75.

⁹⁴ BKI nr. 6 af 16/01/1992 – Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder.

⁹⁵ Bet. nr. 1546/2014, s. 34. Se nærmere i bet. s. 35-36.

⁹⁶ Børne- og Socialministeriet: <http://socialministeriet.dk/arbejdsomraader/internationalt-samarbejde/fn-de-forenede-nationer/fns-konventioner/fns-boernekonvention/>, (besøgt d. 24.4.2018).

⁹⁷ 2006/1 LSF 133: bemærkningerne til §§ 4 og 5.

⁹⁸ Ibid., afsnit 2.1.4.

barnets bedste i praksis vil nærmere undersøges i afsnittet om dansk retspraksis. Men først vil EMRK blive behandlet.

6. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

I kraft af den internationale udvikling efter 1945 med erfaring fra Anden Verdenskrig har menneskets grundlæggende rettigheder fået en stigende betydning.⁹⁹ Tanken om det enkelte menneskets frihed og værdighed, som en forudsætning for et retfærdigt og fredeligt samfund, trådte i karakter som menneskerettens omdrejningspunkt.¹⁰⁰ I 1948 skete det egentlige gennembrud for menneskerettighederne med FN's Generalforsamlings vedtagelse af Verdenserklæringen om Menneskerettigheder.¹⁰¹ Verdenserklæringen udgjorde en væsentlig inspirationskilde, hvorefter denne blev fulgt op af Europarådets Statut, som blev udarbejdet i 1949.¹⁰² Formålet med Europarådet var bl.a. et samarbejde om demokrati, retsstatsprincippet og beskyttelsen af menneskerettigheder.¹⁰³ Samarbejdet blev bl.a. virkeliggjort med EMRK, der blev åbnet for undertegnelse af Europarådets medlemsstater i Rom den 4. november 1950.¹⁰⁴

6.1. EMRK's status i dansk ret

EMRK blev ratificeret af Danmark i 1953 og trådte i kraft i samme år, hvorefter konventionen blev folkeretligt bindende for DK på linje med andre internationale forpligtelser.¹⁰⁵ Ved lov nr. 285 af 29. april 1992 blev EMRK med tilhørende protokoller gjort til en del af dansk ret ved inkorporering. Dette betød, at EMRK's status for dansk ret blev understreget ved at tildele konventionen lovrang.¹⁰⁶ Som udgangspunkt har EMRK forrang for modstridende dansk lovgivning, hvilket medfører, at en dansk lovbestemmelse, der er uforenelig med EMRK, må tilsidesættes af de danske domstole. Dette gælder dog ikke, såfremt lovgiver udtrykkeligt har tilkendegivet et ønske om at fravige EMRK, eller såfremt EMRK er i strid med Grundloven, eftersom Grundloven er den øverste retskilde i dansk ret.¹⁰⁷ Følgelig er EMRK's status på grundlag af inkorporeringen blevet betegnet som *quasi-konstitutionel*, hvorfor konventionen i tilfælde af konflikt skal tillægges forrang for danske lovbestemmelser, medmindre der foreligger sikre holdepunkter for det modsatte.¹⁰⁸

6.2. Negative og positive forpligtelser

De grundlæggende menneskerettigheder rummer henholdsvis negative og positive forpligtelser, som det påhviler staten at beskytte, jf. EMRK art. 1. Negative forpligtelser angiver statens pligt til at beskytte individet mod statens indgreb i individets frihedsrettigheder, mens positive forpligtelser angiver individets positive krav mod staten såsom ydelsesrettigheder.¹⁰⁹ Sondringen er dog ikke knivskarp. Statens forpligtelser gælder såvel i forholdet mellem stat og individ (vertikalt), som i forholdet mellem individer indbyrdes (horisontalt).¹¹⁰

---

⁹⁹ Rytter, Jens Elo: Individets grundlæggende rettigheder, 2016, s. 21-22 og 26.

¹⁰⁰ Ibid., s. 30.

¹⁰¹ Ibid., s. 24.

¹⁰² Harhoff, Frederik m.fl.: Folkeret, 2017, s. 551.

¹⁰³ Rytter, Jens Elo, 2016, s. 24.

¹⁰⁴ Lorenzen, Peer m.fl.: EMRK med kommentar (art. 1-9), 2011, s. 1.

¹⁰⁵ Rytter, Jens Elo, 2016, s. 52.

¹⁰⁶ Lorenzen, Peer m.fl., 2011, s. 43.

¹⁰⁷ Rytter, Jens Elo, 2016, s. 53-54.

¹⁰⁸ Koch, Ida E. m.fl.: Menneskerettigheder og magtfordeling – Domstolskontrol med politiske prioriteringer, s. 43.

¹⁰⁹ Lorenzen, Peer m.fl., 2011, s. 16.

¹¹⁰ Rytter, Jens Elo, s. 38-39.

EMD har på baggrund af dette udviklet en doktrin om statens positive forpligtelser, som indebærer, at staten ikke alene skal afstå fra unødige indgreb i individets rettigheder, men også aktivt beskytte og fremme disse rettigheder. Staten har således en pligt til at indrette lovgivning og håndhæve denne på en måde, som effektivt sikrer individets nydelse af sine rettigheder.¹¹¹

For at sikre opfyldelsen af de forpligtelser, som staterne har påtaget sig ved EMRK, er der etableret et effektivt håndhævelsessystem i form af en domstol, Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, som kan træffe bindende afgørelser for medlemsstaterne på grundlag af klager fra individer, der mener, at deres grundlæggende rettigheder er blevet krænket, jf. EMRK art. 34.¹¹² EMRK har således en særlig status, eftersom der er knyttet en særlig mellemstatslig klageordning til konventionen.¹¹³ Ved vurderingen af, om staten har en positiv forpligtelse, skal der foretages en rimelig afvejning af samfundets generelle interesse over for individets, hvorefter EMD foretager en konkret samlet vurdering.¹¹⁴ EMD har generelt anerkendt, at staterne indrømmes en bred skønsmargin, *margin of appreciation*, ved udmøntningen af sine positive forpligtelser.¹¹⁵ I den forbindelse har EMD udviklet denne doktrin om staternes skønsmargin, som overordnet hviler på, at staterne efter EMRK har det primære ansvar for at sikre overholdelse af konventionen, mens EMD's prøvelse alene er subsidiær.¹¹⁶

6.3. EMRK artikel 8

EMRK art. 8 regulerer individets ret til respekt for privat- og familielivet og har følgende ordlyd:

Stk. 1: Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance.

Stk. 2: Ingen offentlig myndighed må gøre indgreb i udøvelsen af denne ret, medmindre det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed, eller landets økonomiske velfærd, for at forbygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres rettigheder og friheder.

EMRK art. 8 indeholder fire rettigheder, som er retten til respekt for privatliv, familieliv, hjem og korrespondance. Afgrænsningen mellem de enkelte rettigheder er ikke entydig og skarp, og både i forhold til de enkelte rettigheder og karakteren af statens forpligtelser har art. 8 et bredt anvendelsesområde.¹¹⁷ Navnlig privatlivet har et bredt anvendelsesområde og fungerer derfor som en opsamlingsbestemmelse.¹¹⁸

Art. 8, stk. 1 udgør grundlaget for statens positive beskyttelsesforpligtelse og for fastlæggelse af dens grænser.¹¹⁹ Bestemmelsen pålægger staten både negative og positive forpligtelser med hensyn til at beskytte de rettigheder, der er omfattet af bestemmelsen, hvilket kommer til udtryk i stk. 1 med

---

¹¹¹ Ibid., s. 67.

¹¹² Lorenzen, Peer m.fl., 2011, s. 5.

¹¹³ Ibid., s. 21.

¹¹⁴ Ibid., s. 646.

¹¹⁵ Rytter, Jens Elo, 2016, s. 203.

¹¹⁶ Ibid, s. 110.

¹¹⁷ Lorenzen, Peer m.fl., 2011, s. 642.

¹¹⁸ Rytter, Jens Elo, 2016, s. 200.

¹¹⁹ Ibid., s. 66.

ordet ”respekt”.¹²⁰ For det første er offentlige myndigheder forpligtet til at afstå fra vilkårlige indgreb¹²¹ i de beskyttede individuelle sfærer, og for det andet har offentlige myndigheder en positiv pligt til at yde det enkelte individ bistand i forbindelse med realiseringen af de nævnte rettigheder i art. 8.¹²²

6.4. Art. 8 i lyset af Haagerkonventionen

Ved uretmæssig fjernelse af børn i strid med forældremyndighedsafgørelser er den relevante rettighed efter art. 8, stk. 1 *retten til respekt for familielivet*. Begrebet familieliv omfatter ikke alene de traditionelle kernefamilier baseret på ægteskab eller samlivsforhold, men også sammenbragte familier med stedforældre og stedbørn, adoptivbørn, plejefamilier, homoseksuelle par osv.¹²³ Ud over biologiske og juridiske familieband tages der således også hensyn til bestående sociale relationer i form af *de facto* familieliv.¹²⁴ De mange variationer af familielivet viser, at EMD fortolker begrebet familieliv bredt. Dette hænger sammen med, at EMD har en formålsoverordnet fortolkningsstil¹²⁵, og at EMRK fortolkes dynamisk, *living instrument*, i lyset af nutidens forhold, *present-day conditions*¹²⁶. Dette indebærer, at EMD forholder sig frit til ordlyden af bestemmelserne for at sikre en rettighedsbeskyttelse i takt med samfundsudviklingen, hvorfor konventionens forarbejder dermed vil få en mindre betydning.¹²⁷

Art. 8 sikrer ikke en ret til at stifte en familie, men forudsætter som udgangspunkt, at der foreligger et eksisterende familieliv.¹²⁸ Selvom forældrene senere vælger at blive skilt, separeret eller at ophæve samlivet, vil familiebandet mellem barnet og forældrene ikke bringes til ophør, blot fordi barnet ikke længere lever sammen med den ene af forældrene, hvorfor der stadig vil være tale om et familieliv.¹²⁹ Dette familieband mellem forældre og børn er særlig beskyttet i art. 8, stk. 1 og hører til kernen i retten til respekt for familielivet. EMD har herom udtalt, at *”the mutual enjoyment by parent and child of each other’s company constitutes a fundamental element of family life”*, jf. **Gnahoré-sagen**¹³⁰. Forældres og børns gensidige nydelse af hinandens selskab er derfor omfattet, selvom ægteskabet eller parforholdet er brudt,¹³¹ hvilket også har sammenhæng med, at et barn har ret til at have kontakt med begge forældre.¹³²

I tilfælde, hvor den ene af forældrene lægger hindringer i vejen ved at tage barnet med til udlandet i strid med den anden forælders rettigheder, idet den anden forælder har fuld forældremyndighed eller del i forældremyndigheden, vil staten have en positiv pligt efter art. 8, stk. 1 til reelt at få opfyldt den anden forælders ret, jf. **Hokkanen-sagen**.¹³³ Dette er således et eksempel på EMRK’s horisontale virkning, da det er den bortførende forælder, som en privatperson, der gør et ”indgreb” i den tilbageværende forælders ret til respekt for familielivet. Som følge heraf har de statslige myndigheder et

¹²⁰ Lorenzen, Peer m.fl., 2011, s. 644.

¹²¹ Se afsnit 6.5.

¹²² Ibid.

¹²³ Kjølbros, Jon Fridrik: EMRK – for praktikere, 2017, s. 786-789.

¹²⁴ Lorenzen, Peer m.fl., 2011, s. 706-707.

¹²⁵ Rytter, Jens Elo, 2016, s. 79

¹²⁶ Ibid., s. 22-23.

¹²⁷ Rytter, Jens Elo, 2016, s. 79.

¹²⁸ Kjølbros, Jon Fridrik, 2017, s. 786. Art. 8 beskytter i et vist omfang påtænkt familieliv, herunder personer, der agter at indgå ægteskab og leve sammen, jf. s. 788.

¹²⁹ Ibid., s. 787-788.

¹³⁰ Gnahoré mod Frankrig, dom af 19. september 2000, para. 50.

¹³¹ Guide on Article 8 of ECHR – Right to respect for private and family life, prepared by the Directorate of the Jurisconsult, 30 April, 2017, s. 45, pkt. 208.

¹³² Rytter, Jens Elo, 2016, s. 213.

¹³³ Hokkanen mod Finland, dom af 23. september 1994, para. 58, jf. Kjølbros, Jon Fridrik, 2017, s. 851.

overordnet ansvar for at sikre menneskerettighederne, hvilket indebærer, at staten skal indføre passende lovgivning for at forhindre, at privatpersoner krænker andre privates rettigheder.¹³⁴ Den stat, som barnet befinder sig i efter bortførelsen, skal derfor tage alle de nødvendige skridt til at sikre barnets genforening med den tilbageværende forælder. Tilsvarende vil barnets sædvanlige opholdssted have en pligt til at bistå den tilbageværende forælder med at blive genforenet med sit bortførte barn.¹³⁵ I **Ignaccolo-Zenide-sagen**¹³⁶ har EMD udtalt om forholdet mellem EMRK og Haagerkonventionen følgende:

”... the positive obligations that Article 8 of the Convention lays on the Contracting States in the matter of reuniting a parent with his or her children must be interpreted in the light of the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction (“the Hague Convention”).”

EMD indfortolker således statens positive forpligtelse i retten til respekt for familielivet og finder, at denne forpligtelse skal fortolkes i lyset af Haagerkonventionen. EMD's udtalelse understreger hermed en styrkelse af Haagerkonventionens regler.¹³⁷

EMRK art. 8 kan altså få betydning på to forskellige stadier af en sag om international børnebortførelse. For det første når barnets aktuelle opholdssted skal afgøre, om barnet skal tilbagegives, såfremt der foreligger en uretmæssig fjernelse i henhold til Haagerkonventionens art. 3. For det andet når der er spørgsmål om at fuldbyrde en afgørelse om tilbagegivelse, da både barnets sædvanlige opholdssted og aktuelle opholdssted kan have en positiv pligt til at sikre fuldbyrdelse af en sådan afgørelse.¹³⁸

6.5. EMD's prøvelse efter art. 8, stk. 2

Efter undtagelsesbestemmelsen art. 8, stk. 2 kan ethvert indgreb foretaget af de statslige myndigheder i familielivet retfærdiggøres, såfremt tre betingelser er opfyldt. Indgrebet skal være i overensstemmelse med loven, forfølge et anerkendelsesværdigt formål og være nødvendigt i et demokratisk samfund for at opnå det eller de omhandlede formål.¹³⁹ Følgelig vil disse betingelser blive behandlet, men først er det essentielt at få fastlagt, hvornår der foreligger et indgreb.

6.5.1. Foreligger der et indgreb?

De statslige myndigheder har efter art. 8, stk. 1 som udgangspunkt en positiv forpligtelse til aktivt at træffe alle nødvendige og passende foranstaltninger til at fuldbyrde en afgørelse om tilbagegivelse af det uretmæssigt fjernede barn, hvilket er i den tilbageværende forælders og barnets interesse. En manglende fuldbyrdelse af en sådan afgørelse kan medføre en krænkelse af art. 8, hvilket kan illustreres med sagen **Ignaccolo-Zenide**, der vedrørte en rumænsk far (F), som efter endt ferie nægtede at tilbagegive sine 2 døtre til deres franske mor (M) og flygtede til Rumænien med børnene. M, som fik tillagt forældremyndigheden, anmodede derfor om en tilbagegivelse af børnene til Frankrig. De rumænske myndigheder havde ikke taget alle de nødvendige skridt til at tilbagegive børnene i henhold til Haagerkonventionens art. 7, idet der gik lange perioder, hvor de rumænske myndigheder forholdt sig passiv og kom ikke med nogen rimelig forklaring på denne inaktivitet. De rumænske myndigheder havde således ikke truffet tilstrækkelige og effektive retsmidler til at sikre M's ret til genforening

¹³⁴ Kvisberg, Torunn Elise: Internasjonale barnefordelingssaker. Internasjonal Barnebortføring, 2009, s. 624.

¹³⁵ Kjølbros, Jon Fridrik, 2017, s. 851.

¹³⁶ Ignaccolo-Zenide mod Rumænien, dom af 25. januar 2000, para. 95.

¹³⁷ Kvisberg, Torunn Elise, 2009, s. 625.

¹³⁸ Kjølbros, Jon Fridrik, 2017, s. 853.

¹³⁹ Ibid., s. 755.

med børnene, hvilket skulle ske med den fornødne hurtighed, jf. para. 108 og 102. En tilbagegivelse skal iværksættes hurtigt for at undgå, at tidsfaktoren får uoprettelige indvirkninger på relationerne mellem barnet og den tilbageværende forælder.¹⁴⁰

Imidlertid har EMD understreget, at pligten til at tilbagegive ikke er absolut, idet det anerkendes, at genforening af den tilbageværende forælder med et barn, der gennem nogen tid har levet med den anden forælder, muligvis ikke kan ske straks, men kræver nogen forberedelse. Det er endvidere fastsat, at anvendelse af tvang i disse sager skal begrænses af særlig hensyn til barnets bedste interesser, men at det ikke kan udelukkes, jf. Ignaccolo-Zenide para. 94, **Sylvester**¹⁴¹ samt **Iglesias Gil**¹⁴².

Derimod har den bortførende forælder en interesse i, at der ikke sker en adskillelse mellem forælderen og barnet, men at barnet fortsætter at leve sammen med denne. En tilbagegivelse vil udgøre et indgreb i bortførerens ret til familieliv med barnet. Det bemærkes, at når det er den bortførende forælder, der klager over en afgørelse om tilbagegivelse, har EMD generelt ikke fundet nogen krænkelse, jf. **Paradis-sagen**¹⁴³, hvor EMD første gang tog stilling om en klage indgivet af en bortførende forælder, skulle realitetsbehandles. Efter tilbageholdelsen fik den tilbageværende forælder overført forældremyndigheden og anmodede derfor om tilbagegivelse af sine 3 børn, som M havde tilbageholdt i Tyskland. Derefter klagede M, herunder på vegne af børnene, og påstod, at en tilbagegivelse udgjorde et indgreb i hendes og børnenes ret til familieliv, siden de blev adskilt fra M. EMD fandt, at det forhold, at børnene havde været i Tyskland i 2½ år og havde boet sammen med M, som var den primære omsorgsperson, var ikke tilstrækkeligt til at nægte tilbagegivelsen. EMD sluttede sig til Haagerkonventionens formål om at sikre en hurtig tilbagegivelse af uretmæssigt fjernede børn, eftersom en genoprettelse af status quo ville være i barnets bedste interesse. Derefter afviste EMD at realitetsbehandle sagen, da klagen ifølge EMD var åbenbart ugrundet i henhold til EMRK art. 35, stk. 3 og 4, jf. **Mattenklott-sagen**¹⁴⁴.

Imidlertid forholder det sig anderledes, såfremt den bortførende forælder fremsætter en begrundet indsigelse mod tilbagegivelsen under henvisning til nægtelsesgrundene i Haagerkonventionen, og de nationale domstole i den forbindelse undlader at foretage en undersøgelse eller vurdering af indsigelsens berettigelse.¹⁴⁵

6.5.2. Er hjemmelskravet opfyldt?

For at et indgreb kan være foreneligt med EMRK, skal dette være *in accordance with the law* eller *prescribed by law*. Herved fastslår EMRK et kvalificeret hjemmelskrav i national ret, hvor indgrebet skal altså være reguleret i en egentlig lov, i retsregler af trinlavere niveau end egentlig lov, uskreven ret eller retspraksis.¹⁴⁶ At hjemmelskravet er kvalificeret betyder, at indgrebet både skal have hjemmel i national lovgivning samt være tilgængelige og forudsigelige, hvilket følger af retsstatsprincippet, *the rule of law*, som er generelt påkrævet.¹⁴⁷

I forbindelse med en børnebortførelsessag, hvor der er truffet afgørelse om tilbagegivelse, er det nødvendigt for de nationale domstoles anvendelse af Haagerkonventionen, at handlingen kan anses for at være uretmæssig i henhold til konventionens art. 3, litra a og b. Såfremt dette kan lægges til grund, er hjemmelskravet opfyldt, eftersom Haagerkonventionen kan finde anvendelse, og statens positive

¹⁴⁰ Lorenzen, Peer m.fl., 2011, s. 719.

¹⁴¹ Sylvester mod Østrig, dom af 24. april 2003, para. 58.

¹⁴² Iglesias Gil & A.U.I. mod Spanien, dom af 29. april 2003, para. 50.

¹⁴³ Paradis m.fl. mod Tyskland, afgørelse af 15. maj 2003.

¹⁴⁴ Mattenklott mod Tyskland, afgørelse af 11. december 2006, s. 10-11.

¹⁴⁵ Kjølbros, Jon Fridrik, 2017, s. 854.

¹⁴⁶ Ibid., s. 755-756.

¹⁴⁷ Ibid., s. 757.

forpligtelse til at sikre fuldbyrdelsen af tilbagegivelsen, dvs. indgrebet i den bortførende forælders ret, vil således være i overensstemmelse med loven. Såfremt der er blevet truffet afgørelse om nægtelse, som vil udgøre et indgreb i den tilbageværende forælders ret, findes hjemmelskravet i Haagerkonventionens art. 12, 13 og 20, der udgør nægtelsesgrundene.

6.5.3. Forfølger indgrebet et anerkendelsesværdigt formål?

Art. 8, stk. 2 opregner udtømmende de legitime formål, som kan begrunde et indgreb i familielivet. Dette betyder, at et indgreb i familielivet, der ikke er begrundet i et eller flere af de opregnede formål, er i strid med EMRK. En tilbagegivelse vil som udgangspunkt være begrundet i *at beskytte andres rettigheder og friheder*, jf. art. 8, stk. 2, sidste led. Hermed skal den tilbageværende forælders og barnets rettighed søges beskyttet, således at status quo genetableres, jf. **X mod Letland**¹⁴⁸ para. 64-67. At barnets rettighed også beskyttes betyder, at EMD i disse sager lægger vægt på princippet om barnets bedste interesser, *the best interests of the child*, da der er en stærk formodning for, at det er i barnets bedste interesse hurtigst muligt at blive tilbagegivet til dets sædvanlige opholdssted.¹⁴⁹ Omvendt kan det også være i barnets bedste interesse, at barnet ikke tilbagegives, idet en adskillelse fra den bortførende forælder vil være til skade for barnet. Vurderingen af barnets bedste i henhold til BK art. 3 skal foretages i lyset af undtagelsesbestemmelserne i Haagerkonventionens art. 12, 13 samt 20, som vedrører *barnets integration i de nye omgivelser, alvorlig risiko for fysisk eller psykisk skade eller utålelig situation, barnets egen mening, samt beskyttelse af menneskerettigheder*.¹⁵⁰

6.5.4. Er indgrebet nødvendigt i et demokratisk samfund?

Den praktisk vigtigste betingelse ligger i kravet om, at et indgreb skal være nødvendigt i et demokratisk samfund.¹⁵¹ Kravet om nødvendighed fremgår direkte af art. 8, stk. 2 og er et udtryk for en proportionalitetsvurdering. Denne vurdering kræver, at indgrebet er nødvendigt og egnet til at opnå sit formål, samt at der er et rimelig forhold mellem mål og midler.¹⁵² Da art. 8, stk. 2 er en undtagelsesbestemmelse, skal bestemmelsen fortolkes indskrænkende, og behovet for at gøre et indgreb skal derfor godtgøres på en overbevisende måde.¹⁵³

Det afgørende er, at der foretages en rimelig afvejning, *fair balance*, af de konkurrerende interesser dvs. *barnets, forældrenes og den offentlige ordens interesse*, og der skal lægges afgørende vægt på, hvad der er bedst for barnet.¹⁵⁴ Ved afvejningen har de nationale domstole en vid skønsmargin, da myndighederne har fordel af at have direkte kontakt med de involverede og derfor er bedre i stand til at vurdere, om der består et presserende samfundsmæssigt behov, som kan begrunde en afgørelse om tilbagegivelse.¹⁵⁵ Det er ikke EMD's opgave at træde i de nationale myndigheders sted ved udøvelsen af deres beføjelser. EMD skal dog efterprøve de afgørelser, som er truffet af de nationale myndigheder, men udviser en særlig tilbageholdenhed i efterprøvelsen.¹⁵⁶ Som en forudsætning for den tilbageholdenhed, stiller EMD krav til den nationale beslutningsproces. I børnebortførelsessager lægger EMD i stigende grad vægt på, at den nationale afgørelse har hvilet på et forsvarligt og oplyst grundlag, hvor sagens parter er blevet inddraget, og om der er blevet foretaget børnepsykologiske undersøgelser.¹⁵⁷ Det er dog ikke alene den tilbageværende forælder og den bortførende forælder, som skal have

¹⁴⁸ X mod Letland, dom af 26. november 2013.

¹⁴⁹ Kjølbros, Jon Fridrik, 2017, s. 852.

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ Rytter, Jens Elo, 2016, s. 202.

¹⁵² Ibid., s. 89.

¹⁵³ Kjølbros, Jon Fridrik, 2017, s. 767.

¹⁵⁴ Rytter, Jens Elo, 2016, s. 92 og 202. Ignaccolo-Zenide-sagen, para. 94.

¹⁵⁵ Kjølbros, Jon, Fridrik, 2017, s. 769 og Rytter, Jens Elo, 2016, s. 100.

¹⁵⁶ Rytter, Jens Elo, 2016, s. 110.

¹⁵⁷ Ibid., s. 202.

passende mulighed for at deltage i beslutningsprocessen. Barnet skal også inddrages som følge af BK art. 12, idet det har ret til at udtrykke egne synspunkter og dermed varetage egne interesser.¹⁵⁸

6.6. Centrale domme fra EMD's praksis

I det følgende vil udvalgte centrale og relevante domme fra EMD's praksis blive gennemgået, idet disse domme har været med til at udvikle EMD's tilgang til Haagerkonventionen.

Maire-dommen¹⁵⁹ vedrørte en portugisisk mor (M), der bortførte sin dengang 2-årige søn (S) til Portugal. Det afgørende spørgsmål var, om de portugisiske myndigheder havde truffet alle de nødvendige foranstaltninger for at tilbagegive barnet til faderen (F) i Frankrig, idet F fik tilkendt forældremyndigheden over S, jf. para. 73. EMD fandt, at de positive forpligtelser, som EMRK art. 8 pålagde de kontraherende stater i forbindelse med en afgørelse om tilbagegivelse, skulle ikke alene fortolkes i lyset af Haagerkonventionen, men også "*in the light of... the Convention on the Rights of the Child of 20 November 1989*", jf. para. 72. Dette var første gang EMD inddrogede direkte FN's BK ved fortolkningen af art. 8 og fandt, at art. 3 om barnets bedste i BK har afgørende betydning for en sag om international børnebortførelse, jf. para. 77.

EMD fastslog, at myndighederne ikke havde handlet med den fornødne hurtighed, selvom forholdene skyldtes M's manglende samarbejde, og at myndighederne burde have pålagt M passende sanktioner. På trods af S' 4 år og 6 måneders ophold i Portugal og integration i de nye omgivelser, fandt EMD, at der var tale om en krænkelse af EMRK art. 8. EMD lagde i dommen vægt på principperne fra Ignaccolo-Zenide-dommen, som har dannet præjudikatsvirkning, idet EMD ofte henviser til sagen som fast praksis.¹⁶⁰

I **Maumousseau & Washington**¹⁶¹ var det en fransk mor (M), som havde uretmæssigt tilbageholdt sin datter (D) efter et midlertidigt ophold i Frankrig, hvorefter de nationale domstole i USA overdrogede forældremyndigheden til faderen (F). M hævdede, at en tilbagegivelse af D til F i USA ville medføre et indgreb i hendes og barnets ret til respekt for familielivet, da tilbagegivelsen var i strid med Haagerkonventionens art. 13, stk. 1, litra b. D's adskillelse fra M og fra de nye omgivelser i Frankrig, ville sætte D i en utålelig situation, hvilket også fremgik af en børnepsykologisk undersøgelse. I øvrigt havde D, som et mindreårigt barn, behov for sin mor grundet deres stærke tilknytningsforhold, hvorfor en adskillelse ville være uforenelig med barnets bedste interesser, jf. para. 48 og 64. De nationale domstole havde foretaget en dybtgående undersøgelse af hele familiesituationen og havde på baggrund af dette foretaget en rimelig afvejning af de respektive interesser inden for deres skønsmargin, herunder hvad der var bedst for barnet, jf. para. 74. EMD skulle derefter efterprøve, om tilbagegivelsen af D udgjorde et indgreb i M's og D's ret til respekt for familielivet og i så fald om tilbagegivelsen kunne opretholdes efter art. 8, stk. 2. I vurderingen inddrogede EMD princippet om barnets bedste efter BK i et betydeligt omfang. Princippet indebærer en sikring af barnets udvikling i sunde og trygge omgivelser samt barnets bevarelse af familiebåndet. Dette princip om barnets bedste er indbygget i Haagerkonventionen, der i udgangspunktet kræver en hurtig tilbagegivelse af barnet, hvilket formodes at være til barnets bedste, medmindre det vil være til skade for barnet, jf. para 67. De nationale domstole skulle tage hensyn til det konkrete barns forhold ud fra dets bedste interesser i hver enkelt sag, jf. para. 72. Som følge deraf understregede EMD, at begrebet barnets bedste interesser udgør et af de primære hensyn i forbindelse med proceduren efter Haagerkonventionen, jf. para. 68. Under disse omstændigheder fandt EMD under dissens, at tilbagegivelsen af D til F i USA

¹⁵⁸ Nørregaard, Marianne, 2016, s. 75.

¹⁵⁹ Maire mod Portugal, dom af 26. juni 2003.

¹⁶⁰ Lorenzen, Peer m.fl., 2011, s. 25.

¹⁶¹ Maumousseau & Washington mod Frankrig, dom af 6. december 2007.

ikke ville sætte hende i en fysisk eller psykisk skade, og at det ville være i barnets bedste at reetablere den faktiske tilstand før tilbageholdelsen, hvorfor tilbagegivelsen var proportional i forhold til det legitime formål, der blev forfulgt, jf. para. 74 og 81. Derfor var M's eller D's ret til familieliv ikke blevet krænket efter art. 8.

I dommen støttede EMD Haagerkonventionen som et hurtigt, effektivt og processuelt instrument i sager om internationale børnebortførelser, men ønskede også, at princippet om barnets bedste skulle være det centrale i sådanne sager.

I en storkammerafgørelse, **Neulinger & Shuruk mod Schweiz**¹⁶², angik spørgsmålet om, hvorvidt en tilbagegivelsesafgørelse krænkede den bortførende M's og S' ret til respekt for familielivet. En schweizisk M havde fjernet S fra Israel til Schweiz, da hun bl.a. frygtede, at F ville inddrage S i et ultra-ortodokst jødisk samfund i Israel. Desuden havde F et truende adfærd. F anmodede derefter om tilbagegivelse af S, eftersom F havde del i forældremyndigheden. M forelagte en lægeerklæring, hvoraf det fremgik, at en abrupt tilbagegivelse af S til Israel ville udsætte ham for betydelige traumer og alvorlige psykiske forstyrrelser og henviste til Haagerkonventionens art. 13, stk. 1, litra b. Ifølge de israelske domstole kunne S derfor tilbagegives til Israel, såfremt S blev ledsaget af M. På den måde kunne de alvorlige sociale virkninger undgås. EMD bemærkede, at S havde schweizisk statsborgerskab og ankom til Schweiz i 2005 som 2-årig, og siden da havde han levet der kontinuerligt, hvor han havde gået i børnehaver og skole, hvilket betød, at han var faldet til i sine nye omgivelser. En tilbagegivelse ville derfor medføre alvorlige konsekvenser for ham, da han ville blive revet fra de vant omgivelser. Endvidere bemærkede EMD, at de israelske myndigheder før bortførelsen havde begrænset F's ret til samvær med S, og at F havde giftet sig to gange siden og havde fået børn. Derfor var EMD i tvivl om, at disse omstændigheder ville være befordrende for S' velfærd og udvikling. Med hensyn til M ville hun blive idømt en fængselsstraf, hvilket ikke vil være i S' interesse, da M var den eneste, han var knyttet til. Følgelig fastslog EMD med 16 stemmer mod 1, at en tilbagegivelse af S til Israel ville indebære et uproportional indgreb i både M's og S' ret til familieliv i strid med art. 8.

Med Neulinger & Shuruk-dommen fik EMD en ny tilgang til sager om internationale børnebortførelser. En tilbagegivelse efter Haagerkonventionen kunne ikke besluttes automatisk og mekanisk uden hensyntagen til barnets bedste interesser. Derfor fik dommen en særlig betydning i EMD's efterfølgende praksis, idet EMD bestemte, at hensynet til barnets bedste interesser skulle være afgørende og følgelig vurderes i hver enkelt sag, jf. para. 135 og 138. I vurderingen skulle de nationale domstole foretage "... *an in-depth examination of the entire family situation and of a whole series of factors, in particular of a factual, emotional, psychological, material and medical nature, and made a balanced and reasonable assessment of the respective interests of each person...*", jf. para. 139. Denne dybtgående undersøgelse havde EMD allerede beskrevet i Maumousseau & Washington, jf. sagens para. 74. Ydermere konstaterede EMD, at barnets bedste var afhængig af en række individuelle forhold såsom barnets alder, modenhed, tilstedeværelsen eller fraværelsen af barnets forældre, samt barnets omgivelser og oplevelser, jf. para. 138. Med dommen havde EMD således skabt klarhed omkring hensynet til barnets bedste interesser. Disse principper er blevet bekræftet i EMD's efterfølgende praksis, jf. **Hromadka & Hromadkova**¹⁶³ og **Sneersone & Campanella**¹⁶⁴. I sidstnævnte dom blev art. 8 krænket, da italienske domstole havde truffet en afgørelse om at tilbagegive S fra Litauen til Italien på trods af, at S var integreret i sine nye omgivelser og var tæt knyttet til M. En adskillelse fra

¹⁶² Neulinger & Shuruk mod Schweiz, dom af 6. juli 2010.

¹⁶³ Hromadka & Hromadkova mod Rusland, dom af 11. december 2014, para. 152.

¹⁶⁴ Sneersone & Campanella mod Italien, dom af 12. juli 2011, para. 85

M ville derfor få negative konsekvenser for S, da denne indebærer en alvorlig risiko for barnets udvikling og psykiske tilstand. Desuden havde S ikke haft kontakt til F i 3 år og talte ikke samme sprog. De italienske domstole havde derved krænket art. 8 ved at træffe en afgørelse om tilbagegivelse, som ikke har været i barnets bedste interesser.¹⁶⁵

Princippet i Neulinger & Shuruk blev præciseret i **X mod Letland**, som omhandlede en lettisk M, der flyttede fra Australien til Letland med D, som var 3 år og 5 måneder, uden F's vidende. M havde eneforældremyndighed, idet F ikke var anerkendt som far til D. Men efter bortførelsen besluttede de australske domstole, at der skulle være fælles forældremyndighed som gældende fra D's fødsel, hvorefter de lettiske domstole imødekom F's tilbagegivelsesansøgning. M appellerede afgørelsen og fremlagde en psykologerklæring om, at en umiddelbar adskillelse af D fra M ville medføre psykologiske traumer for D, og at M havde været den eneste til at passe D. De lettiske domstole fandt det dog ikke bevist, at tilbagegivelsen ville udsætte D for en alvorlig risiko for skade i henhold til Haagerkonventionens art. 13, stk. 1, litra b, eftersom erklæringen alene behandlede spørgsmålet om forældremyndighed og ikke selve tilbagegivelsen. M indbragte sagen for EMD. Med 9 stemmer mod 8, gjorde EMD gældende, at afgørelsen om tilbagegivelse af D udgjorde et indgreb i M's ret til familieliv efter art. 8.

EMD fandt det hensigtsmæssigt at præcisere, at princippet om dybtgående undersøgelse i Neulinger & Shuruk-dommen, ikke alene skulle fortolkes i lyset af Haagerkonventionen, men også i lyset af BK og andre internationale regler og principper, jf. para. 93. Med andre ord skal der foretages en kombineret og harmonisk anvendelse af internationale instrumenter i sager om internationale børnebortførelser, jf. para. 94. For at opnå en kombineret og harmonisk fremgangsmåde, præciserede EMD i dommen kravet om at foretage en dybtgående undersøgelse af hele familiesituationen og af en lang række faktorer, jf. para. 105-106. For det første skal der tages hensyn til de faktorer, der kan udgøre en undtagelse til en umiddelbar tilbagegivelse af barnet i henhold til Haagerkonventionens art. 12, 13 og 20, hvilket navnlig gælder, når en af parterne påberåber nægtelsesgrundene. De nationale domstole skal træffe en beslutning herom, som skal være tilstrækkeligt begrundet for at gøre det muligt for EMD at kontrollere, at disse faktorer er blevet undersøgt effektivt. For det andet skal faktorerne vurderes i lyset af EMRK art. 8, jf. para. 106.

Følgelig pålagde art. 8 de lettiske domstole en proceduremæssig forpligtelse, hvorfor de lettiske domstole burde foretage en effektiv undersøgelse af M's påstand om alvorlig risiko, og en afvisning af disse skulle således begrundes tilstrækkeligt, jf. para. 107 og 115. En alvorlig risiko kan vedrøre såvel fysisk som psykisk skade eller en utålelig situation, men ikke de ulemper et barn ved tilbagegivelsen med rimelig vil bære, jf. para. 116. Afslaget på at tage M's påstand i betragtning var ikke effektivt undersøgt og begrundet, selvom psykologerklæringen var direkte forbundet med spørgsmålet om hensynet til barnets bedste, som skulle komme i første række, jf. para. 95-96 og 117. Endvidere vil behovet for en hurtig sagsbehandling som foreskrevet i Haagerkonventionens art. 11, ikke fritage pligten til at foretage en effektiv undersøgelse af M's påstand. Derfor fandt EMD, at beslutningsprocessen i lettisk ret ikke havde opfyldt de proceduremæssige krav efter art. 8, hvorfor der var tale om et uproportional indgreb i M's ret til familieliv. EMD fastholder stadig disse principper om en effektiv undersøgelse i sin nyere praksis på området, jf. **G.S. mod Georgien**¹⁶⁶, **K.J. mod Polen**¹⁶⁷ og **Severe mod Østrig**¹⁶⁸.

¹⁶⁵ Kjølbro, Jon Fridrik, 2017, s. 853.

¹⁶⁶ G.S. mod Georgien, dom af 21. juli 2015, para. 41 og 47.

¹⁶⁷ K.J. mod Polen, dom af 1. marts 2016, para. 51.

¹⁶⁸ Severe mod Østrig, dom af 21. september 2017, para. 91.

6.7. Afsluttende bemærkninger

Sammenfattende kan det således anføres, at der skal foretages en kombineret og harmonisk fortolkning af EMRK art. 8, Haagerkonventionen, BK samt andre relevante internationale instrumenter. Som nævnt ovenfor pålægger art. 8 de nationale stater positive forpligtelser til at sikre hurtige, passende og effektive retsmidler, som med rimelighed kan forventes at sikre en fuldbyrdelse af en afgørelse om umiddelbar tilbagegivelse. Denne forpligtelse er ikke absolut, hvorfor der skal foretages en rimelig afvejning af de konkurrerende interesser. Især hensynet til barnets bedste interesser er afgørende. I tilfælde, hvor en af parterne fremsætter en indsigelse mod tilbagegivelsen, pålægges de nationale domstole en proceduremæssig forpligtelse til at vurdere indsigelsen, som er egnet til at være omfattet af Haagerkonventionens art. 12, 13 eller 20, og dermed give en konkret og tilstrækkelig begrundelse herfor. I modsat fald betyder det, at de nationale domstole ikke har foretaget en effektiv undersøgelse, hvorfor der vil statueres krænkelse af EMRK art. 8. Følgelig skal disse principper og retningslinjer, som EMD har fastlagt i sin praksis, anvendes i sager om internationale børnebortførelser. De momenter, som EMD har lagt vægt på er bl.a. barnets alder, modenhed, tidsforløbet, kontakt til den anden forælder, barnets omgivelser, integration i det nye miljø, institution, skole, samt om en tilbagegivelse vil være forbundet med betydelige vanskeligheder for barnet. Hvorledes de danske domstole i sin praksis lever op til disse retningslinjer og principper, kan først konkluderes efter en gennemgang af dansk retspraksis, der vil blive behandlet i det følgende afsnit.

7. Dansk retspraksis

For at vurdere, hvorledes de danske domstole behandler sager om internationale børnebortførelser, vil der i det følgende foretages en analyse af dansk retspraksis. Såfremt de danske domstole statuerer uretmæssig fjernelse i henhold til BBL § 10, stk. 2, nr. 1 og 2, vil udgangspunktet være en pligt til at tilbagegive det uretmæssigt fjernede barn i henhold til BBL § 10, stk. 1.

I **U.2014.1295Ø** havde en far (F), som havde del i forældremyndigheden, tilbageholdt sin datter (D) i DK efter et sommerophold i 2013. D havde bopæl hos sin mor (M) i Polen, men havde regelmæssigt samvær med F i DK. I umiddelbar forlængelse af M's kendskab til tilbageholdelsen, fremsatte M de polske myndigheder anmodning om tilbagegivelse af D, idet handlingen var i strid med morens vilje. Både fogedretten og landsretten lagde til grund, at D's ophold efter feriesamværet var ulovligt i henhold til BBL § 10, stk. 2, nr. 1 og 2. D skulle derfor tilbagegives, medmindre tilbagegivelsen kunne nægtes i medfør af BBL § 11, nr. 1-4. Ifølge BBL § 16 skulle fogedretten afholde en børnesamtale med barnet under medvirken af en børnesagkyndig psykolog, jf. RPL § 537, stk. 2. D var på dette tidspunkt 8 år gammel og fremstod ifølge psykologen som *fysisk aldersvarende med et forholdsvist modent, roligt og tillidsfuldt udtryk*. D gav udtryk for et ønske om at forblive i DK og få bopæl hos F. Hun savnede dog også sin mor, som hun gerne ville besøge af kortere varighed. Fogedretten bestemte, at D skulle tilbagegives til M. Kendelsen blev kæret til landsretten i henhold til RPL § 389, stk. 1, som fandt, at der ikke forelå en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen ville være til skade for D's sjælelige eller legemlige sundhed, eller at hun på anden måde ville blive sat i en utålelig situation, jf. § 11, nr. 2. Endvidere kunne der ikke tillægges D's mening til spørgsmålet om tilbagegivelse afgørende betydning, jf. § 11, nr. 3. Landsretten lagde navnlig vægt på, at D var 8 år gammel, hvorfor der var usikkerhed om hendes forståelse af konsekvenserne ved at flytte til DK fra sin mor i Polen, hvor hun havde boet siden sin fødsel. Hendes mening kunne derfor ikke tillægges betydning grundet manglende modenhed.

Ligeledes i **U.2016.3531Ø** blev 12-årige D tilbagegivet til M i Sverige efter F's ulovlige tilbageholdelse af D i DK, selvom D under en børnesamtale tilkendegav, at hun ville bo hos F og var glad for

at være i DK. Endvidere fortalte D, at D og M havde mange konflikter i hjemmet, og D syntes, at M var uinteresseret. Imidlertid var D dog bange for at gøre M ked af det. Psykologen mente, at D fremstod som en aldersvarende pige med *let umodenhed emotionelt*. Efter en samlet vurdering fandt retten det ikke sandsynliggjort, at der var en alvorlig risiko for, at en tilbagegivelse af D ville være til skade for hendes sjælelige eller legemlige sundhed. Selvom der måtte tages hensyn til barnets mening grundet hendes alder, kunne retten ikke tillægge D's udtalelser afgørende vægt. Retten lagde i stedet vægt på, at D ikke tidligere havde haft bopæl eller dagligdag hos F, og at spørgsmålet om bopæl og forældremyndighed skulle vurderes af de svenske domstole.

I en anden sag **U.2017.3336/2Ø** havde ægtefællerne M og F, der var bosiddende i England, 2 døtre D1 og D2. I marts 2017 rejste M med F's samtykke på ferie hos sin familie i DK med børnene, men undlod at rejse tilbage til England i april 2017 som aftalt, hvorefter F i juni 2017 indgav en tilbagegivelsesansøgning. Børnene var på dette tidspunkt knap 4 og 6 år. I forbindelse med sagen blev der indhentet udtalelser fra D1's tidligere børnehave og skole i England, og der blev afholdt en børnesamtale med D1, hvor hun flere gange gentog, at hun ikke ønskede at tage tilbage til England, men dette var ikke grundet F's adfærd over børnene. Børnene havde hidtil boet sammen i England, hvor begge forældre havde været involveret i børnenes opvækst, herunder D1's skolegang. Endvidere trivedes D1 i sin børnehave og skole og havde venner, hvorfor intet tydede på, at hun var i mistrivsel. Det eneste, der havde påvirket D1 negativt var, at F ofte blev vred, og at D1 flere gange havde overværet forældrenes konflikter, herunder én voldsepisode, hvor F havde kastet ting. Psykologen vurderede, at D1 ikke var ked af det, når hun fortalte om F's adfærd og fremstod ikke traumatiseret, da hun også kunne fortælle om de gode oplevelser med F. Ydermere var D2 skrevet op til institutionsplads, inden udrejsen fra England. På grundlag af de foreliggende oplysninger fandt fogedretten ikke, at der var behov for en børnesagkyndig undersøgelse. Følgelig fandt både fogedretten og landsretten, at der ikke var grundlag for at antage, at der var en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen af børnene til F i England ville være til skade for deres sjælelige eller legemlige sundhed eller på anden måde sætte dem i en utålelig situation, jf. § 11, nr. 2. D1's mening blev derefter ikke tillagt vægt, da hun alene var 6 år og 4 måneder gammel og derfor ikke havde en sådan alder eller modenhed, at hendes holdning til spørgsmålet om tilbagegivelse kunne tillægges vægt, jf. § 11, nr. 3. Derfor skulle D1 og D2 tilbagegives. Kendelsen indikerede, at der var sikre holdepunkter for, at børnene havde et stabilt liv i England, og såfremt de blev revet ud af deres vante omgivelser, ville det medføre ustabilitet i deres opvækst og barndom, hvorfor status quo skulle genoprettes. På samme vis fandt retten i **TFA2013.226Ø** ikke grundlag for ikke at tilbagegive en 5½-årig pige til F i USA.

Som tidligere anført kan en tilbagegivelse nægtes, såfremt der foreligger et af de i § 11, nr. 1-4 oplyste grunde. **TFA2015.3V** omhandlede M's bortførelse af sin datter (D) og søn (S) fra USA til DK i oktober 2012, hvor F først efter 1 år fremsatte anmodning til Børne- og Socialministeriet om tilbagegivelse. I mellemtiden fik F tilkendt forældremyndigheden alene. F havde udelukkende anmodet om tilbagegivelse af 4-årige D, da S på dette tidspunkt var 2 år gammel og havde ikke set eller kendt F, idet F grundet sit arbejde boede 2000 km fra familiens hjem. F mente herved, at dette ville være det bedste for S.

En forudsætning for, at en fjernelse kan anses for at være uretmæssig er, at handlingen strider mod forældremyndighedsindehaverens rettigheder, og at disse rettigheder faktisk er blevet udøvet i praksis.¹⁶⁹ På trods af F's afstand fra familiens hjem, kunne det ikke antages, at F havde opgivet eller ikke udøvede forældremyndigheden over børnene, hvorfor der var tale om en ulovlig bortførelse, jf. § 10, stk. 1.

---

¹⁶⁹ Se evt. afsnit 2.2 og 4.3.

Fogedretten bemærkede, at M havde via e-mail oplyst F om udrejsen, og at hun agtede at blive i DK. Dette betød, at F kunne have indgivet tilbagegivelsesanmodningen på et tidligere tidspunkt. F's pasivitet havde ført til en overskridelse af 1-årsfristen i henhold til § 11, nr. 1, der som regel beregnes fra bortførelsetidspunktet, og som følge deraf var D faldet til i sine nye omgivelser. Den tidsmæssige udstrækning havde altså en væsentlig betydning.

Fogedretten lagde vægt på M's udsagn og udtalelser fra D's børnehave. D havde fået veninder, gik til gymnastik og var tæt knyttet til sin morfar. Derudover havde M været den primære omsorgsperson for D, og D havde ikke boet sammen med F, siden han flyttede fra familien i april 2012. Endvidere havde D et tæt forhold til sin lillebror S, som følte sig tryk ved D, hvorfor en adskillelse af D fra S ville formentlig påvirke børnene i en negativ retning og sætte D i en utålelig situation. Sluttelig fandt retten, at M ikke ville have mulighed for at rejse med D til USA, og derfor ville en tilbagegivelse sætte D i en utålelig situation, såfremt D blev adskilt fra M, hvorfor både fogedretten og landsretten nægtede tilbagegivelse af D til F i USA, jf. § 11, nr. 1 og nr. 2.

Alvorlighedskriteriet i § 11, nr. 2 blev også påberåbt i **TFA2018.95**. I sagen havde M på baggrund af familiesammenføring med F opholdt sig i Holland. M og F havde 2 sønner S1 og S2 på henholdsvis 8 og 5 år og ifølge hollandsk lov havde de fælles forældremyndighed. M førte børnene i 2017 uden F's samtykke til DK, hvorefter F anmodede tilbagegivelse. På baggrund af en børnesamtale med det ældste barn S1 på 8 år med bistand fra en psykolog, fandt både fogedretten og landsretten, at der var alvorlig risiko for, at en tilbagegivelse af børnene til F ville være til skade for deres sjælelige og legemlige sundhed eller på anden måde sætte dem i en utålelig situation, jf. BBL § 11, nr. 2. S1 havde fortalt, at F havde et voldeligt adfærd, da F flere gange havde slået M, S1 og S2, hvorfor S1 var bange for ham og af den grund ikke ønskede at være sammen med F. Psykologen havde vurderet, at der i høj grad var tale om ægthed i det, som S1 havde fortalt, og i de følelser han gav udtryk for. Derfor ville en tilbagegivelse af børnene *udsætte dem for en belastning og være truende for børnenes sundhed og udvikling*. Landsretten lagde endvidere vægt på, at børnene gennem flere år før familiesammenføringen udelukkende havde opholdt sig hos M og havde i meget begrænset omfang haft samvær med F.

Nægtelsesgrunden i § 11, nr. 2 påberåbes ofte i sammenhæng med nr. 3. Dette kan eksempelvis ses i **TFA2015.511V**. M ville efter skilsmisse i 2005 etablere sig i DK og søgte derfor tilladelse til at forlade Belgien med S. Dette blev flere gange afvist af de belgiske domstole, hvorefter M i 2015 rejste med S til DK, selvom der verserede en appelsag herom. F havde del i forældremyndigheden og indgav derefter en begæring om tilbagegivelse af S. Fogedretten fandt, at det var ubestridt, at der var tale om en ulovlig børnebortførelse, og at S som udgangspunkt skulle tilbagegives til F i Belgien. Under børnesamtalen udtrykte S entydigt, at han ikke ønskede kontakt med F. S var på dette tidspunkt 12 år, hvorfor han var moden og kunne udforme sine egne synspunkter. For så vidt angik relationen til F, oplevede psykologen, at *denne var præget af mistillid, ubehag og frustration, hvilket belastede ham følelsesmæssigt*. S gav udtryk for tidligere at have haft *mareridt, kvalme og andre psykosomatiske reaktioner*, som var aftaget efter bortførelsen til DK, idet S følte sig støttet og i trygge omgivelser hos M, da M var meget omsorgsfuld. Deraf vurderede psykologen, at S ville aktuelt udsættes for sjælelig skade ved en tilbagegivelse til F. Navnlig på baggrund af psykologens vurdering og børnesamtalen med S, antog fogedretten, at der var en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen ville være til skade for S' sjælelige sundhed, jf. BBL § 11, nr. 2. Endvidere tog fogedretten hensyn til S' alder og modenhed og hans faste holdning, hvilket dannede grundlag for en nægtelse efter § 11, nr. 3, hvorfor S skulle ikke tilbagegives til F. Landsretten tiltrådte fogedrettens kendelse og tilføjede, at berømmelsen af den afsluttende procedure i appelsagen i Belgien kunne ikke føre til andet resultat.

I højesterets kendelse **U.2017.849H** udrejste M af Bulgarien i 2015 til DK med sine 2 døtre D1 og D2 uden F's viden og samtykke. Selvom M efter bulgarsk lov havde fuld forældremyndighed over børnene, krævede spørgsmålet om bopæl efter bulgarsk ret samtykke fra begge forældre, hvorfor F anmodede om tilbagegivelse. Fogedretten bemærkede, at F alene havde samværsret. Ifølge forarbejderne til BBL § 10 kan den, som ikke har forældremyndigheden eller del heri, men alene samværsret, ikke fremsætte et krav om tilbagegivelse.¹⁷⁰ Det Bulgarske Justitsministerium afgav en erklæring, der fastholdte, at udrejsen med børnene var ulovlig efter bulgarsk ret, hvorefter fogedretten fandt, at F måtte antages at have medbestemmelsesret vedrørende spørgsmålet om bopælsskifte, og dermed havde del i forældremyndigheden i Haagerkonventionens forstand, da begrebet *forældremyndighed* i konventionens art. 5, litra a, udover retten til at drage omsorg for barnets person også omfatter retten til at bestemme barnets bopæl. Der var således tale om en ulovlig bortførelse.

I forbindelse med børnesamtalerne med D1 og D2, gav begge børn utvetydigt udtryk for, at de ikke ønskede at tage tilbage til Bulgarien. D1, der snart fyldte 11 år, havde *en aldersvarende modenhed og en god selvindsigt, da hun fremstod som en intelligent og velfungerende pige, der virkede bevidst om sit liv*. Hun havde ikke boet med F siden 2009 og mente, at F var uinteressert i børnene. Endvidere var D1 begyndt i skole i DK, havde fået klassekammerater og venner og var tæt knyttet til M og M's nye mand. Psykologen vurderede, at en tilbagegivelse mod D1's vilje ville være til skade for hendes sjælelige sundhed og sætte hende i en utålelig situation, eftersom hun var faldet godt til i sit nye miljø. D2, som var 8 år, havde ingen positive erindringer om aktiviteter og fællesskab med F. Hun havde hele sit liv levet sammen med sin storesøster, som hun havde været nært tilknyttet til. Derfor ville en tilbagegivelse af D2 til Bulgarien uden hendes storesøster være til skade for D2's sjælelige sundhed og sætte hende i en utålelig situation. Fogedretten tillagde betydelig vægt på, at en adskillelse mellem børnene ville udsætte dem for en alvorlig risiko for psykisk skade og en utålelig situation, da kontakten ellers ville blive afbrudt. Der blev tillagt afgørende vægt på D1's mening grundet hendes bevidsthed om sit liv, hvorefter tilbagegivelsesansøgningen ikke blev taget til følge. Imidlertid ville landsretten tilbagegive børnene, da der ikke forelå oplysninger om, at børnene ikke trivedes i Bulgarien. Men højesteret stadfæstede fogedrettens kendelse og bestemte, at en tilbagegivelse af D1 kunne nægtes efter § 11, nr. 2 og 3, mens en tilbagegivelse af D2 kunne nægtes efter § 11, nr. 2.

Det kan således udledes, at barnets alder er afgørende i vurderingen af, om barnets mening skal tillægges vægt. I **TFA2013.220V**, hvor 12-årige D og 10-årige S gav utvetydigt udtryk for, at de ville opholde sig i DK og ikke ønskede at blive tilbagegivet til M i Australien, hvorefter børnenes mening blev tillagt selvstændig vægt grundet hensynet til, hvad der var bedst for barnet. Tilbagegivelsen blev deraf nægtet efter § 11, nr. 3. Landsretten tillagde afgørende vægt på D's holdning, da hun var i stand til at udforme sine egne synspunkter klart og tydeligt, idet hun havde redegjort detaljeret for sine oplevelser i henholdsvis DK og Australien. Endvidere havde D en sådan modenhed, at der skulle tages hensyn til hendes mening. Dette indikerede, at landsretten formentlig ikke ville have lagt selvstændigt vægt på S' udtalelse, såfremt D's udtalelse fremstod uklar og ikke understøttede S' ønske om at blive i DK.

Ligeledes i **TFA2013.619Ø** lagde landsretten vægt på børnenes mening. F, der var græsk statsborger og bosiddende i Grækenland, påstod principalt anerkendelse og fuldbyrdelse af en græsk dom, som tillagde midlertidigt F forældremyndigheden alene i henhold til BBL § 4, stk. 2, jf. stk. 1, jf. stk. 3. Subsidiært påstod F tilbagegivelse af D1 og D2. F benyttede således både Europarådskonventionen og Haagerkonventionen.

---

¹⁷⁰ Bet. Nr. 1166/1989, s. 71.

Under børnesamtalen havde 15-årige D1 utvetydigt forklaret, at hun så sin fremtid i DK og slet ikke ønskede at have kontakt med F, mens 13-årige D2 forklarede, at hun ønskede at forblive sammen med M og D1. Børnene havde i mere end 7 år boet alene med M og havde i yderst begrænset omfang haft samvær med F. Psykologen bemærkede derved, at der for begge børns vedkommende *var klare tegn på en utryk tilknytning* til F. Begge børn fremstod som særdeles modne og velformulerede i forhold til deres alder. De havde formuleret egne synspunkter med *forskelligt ordvalg og med indsigt i den foreliggende situation og formålet med en evt. tilbagegivelse*. Det ville derfor være skadeligt for deres udvikling og stride mod deres tarv, såfremt de mod deres vilje blev tvunget til at rejse tilbage Grækenland. Som følge deraf fandt fogedretten, at den græske doms virkninger ville være åbenbart uforenelig med hensyn til, hvad der var bedst for barnet og med et grundlæggende dansk princip for familiers og børns retsforhold, jf. BBL § 6, nr. 1. Endvidere var det ikke godtgjort, at M's udrejse med børnene var en uretmæssig fjernelse og nægtede derfor tilbagegivelse. F kærede fogedrettens kendelse, og landsretten stadfæstede nægtelsen af fuldbyrdelse efter § 6, nr. 1, men fandt derimod, at der forelå en ulovlig bortførelse, da M uden F's samtykke rejste til DK med børnene. Landsretten bestemte, at der burde tages hensyn til børnenes utvetydige mening og behov, hvorefter landsretten nægtede at tilbagegive børnene efter BBL § 11, nr. 3.

I **TFA2015.573Ø** er det bemærkelsesværdigt, at retten ikke fandt en adskillelse mellem børnene som en utålelig situation. I sagen boede M og F med sine 3 børn, S1, D og S2, i Israel frem til 2007. Derefter flyttede de til DK og boede hér frem til 2014, hvorefter F med M's samtykke flyttede sammen med børnene tilbage til Israel. Da M fortrød at flytte med til Israel, hentede hun børnene tilbage til DK. Da der var tale om et bopælsskift til Israel, var dette børnenes sædvanlige opholdssted, hvorfor der forelå en ulovlig børnebortførelse. Børnene havde således tidligere boet i Israel og var opdraget i den jødiske tro, hvorfor kulturen og forholdene i Israel ikke var fremmede for dem. Men de havde en svær periode i Israel uden M, da de var overladt meget til sig selv. Under børnesamtalen med D og S2, som var henholdsvis 12 og 10 år, gav de begge udtryk for, at de ønskede at bo hos M og var glad for at komme tilbage til DK. S2 ønskede ikke at have kontakt med F. Han havde savnet M rigtig meget, og D ville bo hos M og alene besøge F på ferier. Psykologen vurderede, at børnene *var alderssvarende, tillidsfulde og i stand til at formulere sig om deres nuværende behov*. Dette betød, at retten tillagde vægt på børnenes aktuelle behov. Børnenes alder og modenhed bevirkede, at deres mening burde tillægges vægt i medfør af § 11, nr. 3.

Fogedretten fandt, at der var en alvorlig risiko for, at en tilbagegivelse ville være til skade for deres sjælelige eller legemlige sundhed eller sætte dem i en utålelig situation i medfør af § 11, nr. 2, hvorfor D og S2 måtte ikke mod deres vilje tvinges til at flytte tilbage til Israel, eftersom de havde behov for M, som var deres primære omsorgsperson. Derimod gav den 14-årige S1 under børnesamtalen udtryk for, at han ønskede at flytte ned til sin far i Israel, da han befandt sig godt i Israel og savnede F meget, hvorfor fogedretten tillagde hans tilkendegivelse vægt og bestemte tilbagegivelse.

Landsretten stadfæstede fogedrettens kendelse og henviste til, at børnene havde tidligere boet i DK og nu havde genoptaget deres liv med hensyn til skole og venner, hvorfor en tilbagegivelse ville sætte dem i en utålelig situation, såfremt de endnu engang skulle flytte fra DK. Det kan heraf udledes, at det har en vis betydning, om en uretmæssig fjernelse er sket til et land, som er kendt for barnet.

I en anden sag **TFA2016.65** tilbageholdte M sine 2 sønner S1 og S2 efter en efterårsferie i DK, hvorefter F, som havde del i forældremyndigheden, anmodede de danske myndigheder om bistand. Der blev afholdt 2 børnesamtaler med S1 og S2 af en psykolog i overværelse af fogedretten. S1 og S2, der knap var 10 og 9 år, fremstod moden og velovervejede i samtalen. Begge drenge udtrykte et ønske om at måtte forblive i DK hos M, idet de havde integreret sig i de nye omgivelser. De gik begge i 2. klasse, var begyndt at tale dansk, fået kammerater og venner, var glad for skolen og gik til fodbold.

Begge drenge fortalte, at de var bange for F, eftersom han havde et voldeligt adfærd og havde udøvet vold mod S1. Ifølge psykologen havde M formentlig talt med drengene. Psykologen vurderede på baggrund af fysisk hårdhed og nedgørende tiltale, utilstrækkelig empati og interesse for børnenes trivsel og velfærd samt begge drenges ønske om at blive i DK hos M, at en tilbagegivelse af børnene til F i Østrig *måtte skønnes at kunne påvirke drengenes sunde udvikling i negativ retning til potentiel skade for deres emotionelle og øvrige udviklingsforløb*. Efter en samlet vurdering fandt fogedretten, at en tilbagegivelse af S1 og S2 til F ville være til skade for børnenes sjælelige sundhed i medfør af § 11, nr. 2 og tog i vurderingen hensyn til børnenes mening i medfør af § 11, nr. 3. Kendelsen blev kærret til landsretten, som ikke fandt det godtgjort, at der var alvorlig risiko for sjælelig eller legemlig skade ved tilbagegivelsen af børnene til F i Østrig i henhold til § 11, nr. 2, selvom de var faldet godt til og trivedes i DK. Endvidere var der ikke grundlag for at fastslå, at børnene ved deres udtalelser havde modsat sig en tilbagegivelse på en sådan måde, at denne kunne nægtes efter § 11, nr. 3, hvorfor børnene skulle tilbagegives.

Ydermere kan der henvises til **TFA2015.311Ø** og **TFA2015.563Ø**, hvor det ikke fandtes godtgjort, at en adskillelse af børnene fra deres mor, som primære omsorgsperson, ville sætte børnene i en utålelig situation, hvorfor børnene skulle tilbagegives. I førstnævnte sker tilbagegivelse på trods af, at faderen ikke havde deltaget i den daglige og sædvanlige pasning af barnet. I sidstnævnte tog retten desuden hensyn til indholdet af en børnesagkyndig erklæring.

7.1 Hvad viser dansk retspraksis?

Det kan på baggrund af de analyserede kendelser udledes, at de danske domstole generelt foretager en vurdering af familieforholdet, barnets skole- og fritidsforhold samt kammeratrelationer, hvorefter forholdene i det aktuelle- og sædvanlige opholdssted sammenholdes. Det bemærkes, at anvendelsen af børnesagkyndige erklæringer og undersøgelser er yderst begrænset og den børnesagkyndige person er altid en psykolog.

De tilfælde, hvor domstolene træffer afgørelse om tilbagegivelse af et uretmæssigt fjernet barn, er ofte begrundet i, at barnet ikke bør tages ud af sine vante omgivelser og sin dagligdag for at sikre barnet tryghed, stabilitet og kontinuitet, hvorfor status quo søges genoprettet, eller også at barnets mening ikke kan tillægges vægt grundet barnets alder og umodenhed.

De tilfælde, hvor domstolene nægter en umiddelbar tilbagegivelse, er oplyst i BBL § 11, nr. 1-4. De hyppigst anvendte nægtelsesgrunde i kendelserne er nr. 2 og 3. Alvorlighetskriteriet i nr. 2 omfatter sjælelig sundhed, legemlig sundhed eller en utålelig situation, men hvad der ligger i begrebet *utålelig* er en konkret vurdering, da det er meget forskelligt, hvorledes det enkelte barn reagerer i en bestemt situation, og derfor også individuelt, hvad det kan tåle. Derfor har *utålelig situation* et bredt anvendelsesområde. Som det også fremgår af kendelserne, har domstolene henført følgende forhold under nægtelsesgrunden i nr. 2: *mistillid, frustration, voldelig adfærd, adskillelse fra den primære omsorgsperson, adskillelse fra søskende, begrænset samvær, tilknytning til det aktuelle opholdssted i form af familiemedlemmer, venner eller hvis det aktuelle land er kendt for barnet*.

Nægtelsesgrunden i nr. 3 omhandler barnets mening i tilfælde, hvor barnet modsætter sig tilbagegivelsen. Det fremgår af de analyserede kendelser, at fogedretten tillægger et barns mening betydning i alderen fra 10-15 år, idet børn i denne aldersgruppe generelt fremstår modne og har en forståelse af situationen og konsekvenserne heraf, hvorfor børn i denne aldersgruppe inddrages i sagen direkte ved at fremkomme med egne synspunkter. Det kan dog udledes, at der er forskel på, om der er tale om en aktiv modsættelse, eller om barnet udtrykker et ønske om at blive i DK.

Endvidere kan det udledes, at de danske domstole i disse sager ikke foretager en sædvanlig vurdering af princippet om barnets bedste, da spørgsmålet om forældremyndighed og bopæl ikke afgøres under

bortførelsessagen her i landet, jf. BBL § 19, stk. 1. Modsat nationale sager, som indeholder et fremtidsorienteret perspektiv i forhold til, hvad der er bedst for barnet,¹⁷¹ foretager domstolene i disse sager en vurdering af barnets nuværende og aktuelle behov.

8. Den restriktive tilgang til nægtelsesgrundene

I forbindelse med vurderingen af tilbagegivelsesspørgsmålet står domstolene over for et vanskeligt dilemma grundet sagens meget indgribende og følsomme karakter. På den ene side skal det sikres, at børn beskyttes mod uretmæssige fjernelser ved umiddelbar tilbagegivelse uden en fuldstændig undersøgelse af situationen. På den anden side kan det ikke udelukkes, at en tilbagegivelse i nogle tilfælde vil være til skade for barnet. Haagerkonventionen tillader altså at undlade at tilbagegive et barn af hensyn til dets bedste på grundlag af nægtelsesgrundene. Ifølge forarbejderne skal disse nægtelsesgrunde ikke fortolkes bredt, men bør underlægges en restriktiv fortolkning for at undgå, at konventionen bliver *a dead letter*.¹⁷² I forlængelse heraf findes det interessant at vurdere, hvilken tilgang EMD og de danske domstole har til nægtelsesgrundene.

EMD har i sin praksis indtil Neulinger & Shuruk stillet Haagerkonventionens klare formål om en umiddelbar tilbagegivelse i første række med henblik på at genoprette status quo fra før bortførelsen for at beskytte barnet og for at ikke undergrave formålet med det internationale samarbejde, samt at forhindre enhver fordel af den bortførende forælders uretmæssige adfærd.¹⁷³ Dette er også i overensstemmelse med den offentlige ordens interesse. I Neulinger & Shuruk ændrer EMD sin tilgang, hvilket i store træk har været begrundet i et behov for en dybtgående undersøgelse af hele familiesituationen, hvorefter princippet om barnets bedste i henhold til BK art. 3 skulle inddrages i hver enkelt sag.¹⁷⁴ En sådan fortolkning vil ikke være muligt med den hurtige fremgangsmåde, som Haagerkonventionen forudsætter, selvom det understreges i konventionens præambel, at de kontraherende stater er fast overbeviste om, at hensynet til barnets bedste er af størst vigtighed i sager om forældremyndighed.

Haagerkonferencen for International Privatret har under Specialkommissionens 6. møde givet udtryk for alvorlige bekymringer i forhold til den nye tilgang, som EMD har anvendt i Neulinger & Shuruk og i sin efterfølgende praksis.¹⁷⁵ Dog har EMD i X mod Letland fastslået, at *exceptions must be interpreted strictly*¹⁷⁶ for ikke at undergrave idéen med konventionssamarbejdet, hvorfor EMD fastholder den restriktive tilgang til nægtelsesgrundene. I modsat fald vil konventionen miste sin mening og relevans. Under Specialkommissionens 7. møde er dette blevet godkendt af deltagerstaterne.¹⁷⁷ EMD har altså fundet et behov for en præcisering af de retningslinjer, der er blevet lagt til grund i Neulinger & Shuruk. Som følge heraf har EMD i X mod Letland fundet, at der skal foretages en kombineret og harmonisk fortolkning af EMRK art. 8, Haagerkonventionen, BK samt andre relevante internationale instrumenter på området. Men er der egentlig retlige muligheder for at ændre fortolkningen af en international konvention og inddrage bestemmelser fra andre konventioner? Dette

¹⁷¹ VEJ nr. 11348 af 30/12/2015 om børnesagkyndige undersøgelser.

¹⁷² Pérez-Vera, 1981, para. 34. Det skal understreges, at den forklarende rapport til Haagerkonventionen ikke er blevet godkendt af Haagerkonferencen, da rapporten er udarbejdet af rapportørens egne noter, som derfor afspejler dennes subjektive synspunkter, jf. para. 8. Alligevel henvises der jævnligt til denne officielle rapport. Se evt. Conclusions and Recommendations of the Fourth Meeting of the Special Commission, pkt. 4.3, s. 12.

¹⁷³ Ibid. Se også Schuz, Rhona, 2013, s. 273.

¹⁷⁴ Se evt. dommen i afsnit 6.6.

¹⁷⁵ HCCH – Special Commission on the practical operation of the 1980 and 1996 Hague Conventions (1-10 June 2011), pkt. 48.

¹⁷⁶ X mod Letland, para. 107.

¹⁷⁷ Special Commission (10-17 October 2017), pkt. 17, jf. X mod Letland, para. 107.

spørgsmål reguleres af de generelle folkeretlige regler i Wienerkonventionen om Traktatretten fra 1969¹⁷⁸ i samspil med den enkelte konvention – i dette tilfælde Haagerkonventionen. WKT er den fremherskende folkeretlige retskilde og anses for at være en kodificering af eksisterende sædvaneretlige normer.¹⁷⁹ Der er tale om en multilateral traktat, som finder anvendelse på alle formelle og processuelle aspekter af internationale aftaler, der lever op til definitionen af en traktat, og som i øvrigt ikke indeholder de relevante bestemmelser.¹⁸⁰ WKT art. 31 regulerer den grundlæggende regel om fortolkning af konventioner. Bestemmelsens stk. 1 har følgende ordlyd:

Stk. 1: En traktat skal fortolkes loyalt i overensstemmelse med den sædvanlige betydning, der måtte tillægges traktatens udtryk i deres sammenhæng og belyst af dens hensigt og formål.

Efter denne bestemmelse skal konventioner fortolkes i god tro i overensstemmelse med deres ordlyd og formål.¹⁸¹ Konventioner skal også fortolkes i lyset af deres præambel eller i overensstemmelse med en aftale, der er indgået i forbindelse med konventionens indgåelse, jf. WKT art. 31, stk. 2. Dog er forarbejder til konventioner kun nævnt som supplerende fortolkningsmidler efter art. 32, hvorfor forarbejderne har en yderst begrænset betydning og derfor ikke alene kan udgøre grundlag for fortolkning.¹⁸² Endvidere fremgår det af WKT art. 31, stk. 3, litra c, at der skal tages hensyn til:

Stk. 3 (c): enhver relevant folkeretlig retsregel, som finder anvendelse i forholdet mellem deltagerne.

Der skal således tages hensyn til relevante folkeretlige retsregler, hvorfor EMD jævnligt henviser til andre internationale konventioner og anvender disse i sin vurdering, eftersom denne skal være i overensstemmelse med folkeretten, jf. bl.a. Maumousseau & Washington para. 60.

Herudover kan en restriktiv fortolkning af nægtelsesgrundene føre til en overtrædelse af princippet om barnets bedste i henhold til BK art. 3.¹⁸³ Eksempelvis skal der ifølge Haagerkonventionens art. 13, stk. 1, litra b foreligge en alvorlig risiko for, at barnet vil udsættes for psykisk eller fysisk skade, eller en utålelig situation, før en tilbagegivelse kan nægtes, dvs. alvorlighedskriteriet skal af den påberåbende forælder godtgøres. Dét at et barn er faldet til i det nye miljø og derfor ønsker at blive i det aktuelle land, kan som udgangspunkt ikke anses som en begrundelse for en nægtelse efter denne bestemmelse, da der skal foreligge ekstraordinære omstændigheder, hvorfor hensynet til barnet ikke bliver tillagt en særlig værdi, jf. afsnit 4.3.1.2 og afsnit 7.1. I så fald vil denne nægtelsesgrunden som også skal ses i sammenhæng med barnets mening efter art. 13, stk. 2, blive fortolket og anvendt på en paternalistisk måde, som kan være uforenelig med princippet om barnets bedste, eftersom barnets bedste interesser ikke varetages.¹⁸⁴

Den almene opfattelse af princippet om barnets bedste efter Haagerkonventionen er således ikke den sædvanlige opfattelse efter BK art. 3. Barnets bedste skal i stedet ses i sammenhæng med Haagerkonventionens formål om at forebygge børnebortførelser og den umiddelbare pligt til at tilbagegive

---

¹⁷⁸ Herefter "WKT".

¹⁷⁹ Harhoff, Frederik, m.fl., 2017, s. 151, 161 og 181-182.

¹⁸⁰ Ibid., s. 128-129.

¹⁸¹ Ibid., s. 123.

¹⁸² Ibid., s. 154.

¹⁸³ Schuz, Rhona, 2013, s. 306.

¹⁸⁴ Ibid., bl.a. s. 438ff.

børn, eftersom der er en stærk formodning for, at genetablering af status quo er i barnets bedste interesser.

På samme måde står de danske domstole i forbindelse med fortolkningen og anvendelsen af nægtelsesgrundene over for en udfordring i at beskytte børn mod skade uden at krænke Haagerkonventionens integritet.¹⁸⁵ Det fremgår af Børne- og Socialministeriets statistik¹⁸⁶, at der i perioden mellem 2003-2016 har været perioder, hvor flere af sagerne er endt med nægtelse, men at dette i 2014 har ændret sig således, at der nu sker flere tilbagegivelser.¹⁸⁷ Dette tyder på, at de danske domstole har en forholdsvis restriktiv tilgang til nægtelsesgrundene, hvilket også kommer til udtryk i de analyse-rede kendelser.

9. Konklusion

I sager om internationale børnebortførelser læner de danske domstole sig op ad Haagerkonventionens formål om en umiddelbar tilbagegivelse af et uretmæssigt fjernet barn, eftersom domstolene vil bevare konventionssamarbejdet om at beskytte børn mod skadelige virkninger af uretmæssige fjernelser og dermed at forebygge disse igennem et effektivt internationalt instrument. Domstolene tager udgangspunkt i BBL, som bygger på Haagerkonventionen og Europarådskonventionen af 1980. Det er dog primært Haagerkonventionen, der finder anvendelse, eftersom konventionen har større gennemslagskraft.

Hovedreglen efter BBL § 10, stk. 1 er en umiddelbar pligt til at tilbagegive et ulovligt fjernet barn for at genoprette den faktiske retstilstand, der bestod inden fjernelsen, dvs. status quo, og for at undgå retlig konsolidering af den bortførende forælders uretmæssig handling. Imidlertid må tilbagegivespligten vige grundet nægtelsesgrundene, som er oplyst i BBL § 11, nr. 1-4. I de fleste af sagerne bliver et barn nægtet tilbagegivet i henhold til nr. 2, hvor en tilbagegivelse kan nægtes, såfremt der foreligger en alvorlig risiko for at udsætte barnet for sjælelig eller legemlig sundhed, eller en utålelig situation, og nr. 3, hvor et barn aktivt modsætter sig tilbagegivelsen, hvorfor der skal tages hensyn til dets mening afhængig af barnets alder og modenhed. I vurderingen af nægtelsesgrundene skal domstolene ligeledes vurdere, hvad der er bedst for barnet. Der er dog ikke tale om en sædvanlig barnets bedste vurdering efter BK art. 3, hvor barnets bedste skal komme i første række. I stedet foretager domstolene en rimelighedsvurdering af sagens momenter, herunder barnets nuværende behov, hvilket skal ses i sammenhæng med Haagerkonventionens formål om tilbagegivelse for at genetablere status quo, som stærkt formodes at være til barnets bedste. Dette findes at være slået fuldt ud i retspraksis, da nægtelsesgrundene fortolkes relativt restriktivt, hvilket afspejler Haagerkonventionens logik om en hurtig tilbagegivelse. De momenter, der ofte gør sig gældende i disse sager, er, om barnet kan tåle en adskillelse fra den ene af forældrene eller fra sine søskende, om barnet er integreret i det nye miljø, om der før fjernelsen har været samvær med den af forældrene, som barnet ikke har bopæl hos, og generelt barnets forhold til begge forældre. På baggrund af dette træffer de danske domstole en skønmæssig helhedsvurdering i afgørelser om tilbagegivelse eller nægtelse, hvoraf det individuelle barns forhold herunder familieforhold, skole- og institutionsforhold, fritidsforhold og kammeratrelationer skal afvejes.

---

¹⁸⁵ Ibid., s. 315.

¹⁸⁶ Se bilag 1.

¹⁸⁷ Frivillig tilbagegivelse indgår ikke i vurderingen.

Undertiden bliver disse sager påklaget til EMD, som foretager en prøvelse efter EMRK art. 8 om retten til respekt for familielivet. Bestemmelsen forbyder som udgangspunkt vilkårlige indgreb fra statslige myndigheder, hvorfor et indgreb skal være lovhjemlet, forfølge et anerkendelsesværdigt formål og være nødvendigt i et demokratisk samfund. Art. 8, stk. 1 pålægger de nationale stater positive forpligtelser til at anvende hurtige, passende og effektive retsmidler til at sikre den tilbageværende forælders ret til at blive genforenet med sit barn efter en uretmæssig fjernelse. Forpligtelsen er dog ikke absolut, idet der skal foretages en rimelig afvejning af de konkurrerende interesser, som er barnets, forældrenes og den offentlige ordens interesse. I den forbindelse skal der også tages hensyn til princippet om barnets bedste, som er afgørende i disse sager. Derudover pålægges de nationale domstole en proceduremæssig forpligtelse til at vurdere de fremsatte indsigelser mod tilbagegivelsen i henhold til Haagerkonventionens art. 12, 13 og 20. EMD har således gennem sin praksis anført, at der i sager om internationale børnebortførelser skal foretages en kombineret og harmonisk fortolkning af EMRK art. 8, Haagerkonventionen, BK samt andre relevante internationale instrumenter på området.

Følgelig kan det konkluderes, at de danske domstole træffer afgørelser om tilbagegivelse eller nægtelse efter de ovenstående kriterier, som er i overensstemmelse med de retningslinjer og principper, som EMD har fundet i sin praksis.

10. Litteraturliste

Anden litteratur:

- Committee on the Rights of the Children: General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1), 29 May 2013 General comment No. 14, 2013.
- Guide on Article 8 of ECHR – Right to respect for private and family life, 30 April, 2017. Prepared by the Directorate of the Jurisconsult.
- HCCH: Outline. Hague Child Abduction Convention. May 2014.
- HCCH – Special Commission on the practical operation of the 1980 and 1996 Hague Conventions (1-10 June 2011),
- HCCH – Special Commission on practical operation of the 1980 and 1996 Hague Convention (10-17 October 2017).
- Rapport fra en arbejdsgruppe under Justitsministeriet: Børnebortførelser, Januar 2003.
- Redegørelse afgivet af udvalget for børnebortførelser: Børnebortførelser, 1. udg., 2004.

Artikler:

- Larsen, Marianne Lund og Wróblewski, Maryla Rytter: Status efter 20 år med Haagerkonventionen om internationale børnebortførelser. TFA2011.3, Tidsskrift for Familie- og Arveret 2011.
- Madsen, Lars Henrik Gam: Retsdogmatisk forskning, 2018.

Betænkninger, forklarende rapporter:

- Betænkning nr. 1166/1989 om internationale børnebortførelser afgivet af en arbejdsgruppe under Justitsministeriet. København, 1989.

- Betænkning nr. 1546/2014 om inkorporering mv. inden for menneskeretsområdet afgivet af et udvalg under Justitsministeriet, København, 2014.
- European Treaty Series – No. 105. Explanatory Report to the European Convention on Recognition and Enforcement of Decisions concerning Custody of Children and on Restoration of Custody of Children. Luxembourg 1980
- Pérez-Vera, Elisa: Explanatory Report. Uofficiel kommentar til Haagerkonventionen af 25. oktober 1980, Madrid, april 1981.

Bøger:

- Blume, Peter: Retssystemet og juridisk metode, Jurist- og Økonomforbundets forlag, 3. udg. 2016.
- Harhoff, Frederik, Daniel, Bugge T., m.fl.: Folkeret, Hans Reitzels Forlag, 2017.
- Handbook on European law relating to the rights of the child. Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder, Europarådet, 2018.
- Kjølbro, Jon Fridrik: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, 4. udg., Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2017.
- Koch, Ida Elisabeth, Vedsted-Hansen, Jens m.fl.: Menneskerettigheder og magtfordeling – Domstolskontrol med politiske prioriteringer, Aarhus Universitetsforlag, 2004.
- Kvisberg, Torunn Elise: Internasjonale barnefordelingssaker. Internasjonal Barne bortføring, 1. udg., Gyldendal Akademisk, 2009.
- Lorenzen, Peer, Vedsted-Hansen, Jens m.fl.: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention med kommentar (art. 1-9), 3. udg., Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2011.
- Lund-Andersen, Ingrid, Munck, Noe, Nørgaard, Irene: Familieret, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 5. udg., 2003.
- Munk-Hansen, Carsten: Rettens grund – filosofi, videnskab og metode, 2011.
- Nørregaard, Marianne: Børnevenlig retspleje – Børns menneskerettigheder i retsplejen, Karnov Group, 1. udg., 2016.
- Rytter, Jens Elo: Individets grundlæggende rettigheder, 2. udg., Karnov Group, 2016.
- Schuz, Rhona: The Hague Child Abduction Convention – A Critical Analysis, Hart Publishing, Oxford and Portland, Oregon, 2013.

Hjemmesider:

- Børne- og socialministeriet:
  - http://boernebortfoerelse.dk/media/18623/bortfoerelser_til_danmark_2003-2016_dansk.pdf,
  - <http://boernebortfoerelse.dk/regler/andre-konventioner/>
  - <http://boernebortfoerelse.dk/regler/europaadskonventionen/>
  - <http://boernebortfoerelse.dk/regler/haagerkonventionen-af-1980/>
  - <http://boernebortfoerelse.dk/myndigheder/koordinationsenheden-for-boernebortfoerelser/>,
  - <http://socialministeriet.dk/arbejdsomraader/internationalt-samarbejde/fn-de-forenede-nationer/fns-konventioner/fns-boernekonvention/>,
- Council of Europe: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/country/DEN?p_auth=JdqoTcOq
- HCCH:
  - <https://www.hcch.net/en/about>
  - <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=24>,

- Justitsministeriet: www.justitsministeriet.dk/arbejdsomraader/international/menneskerettigheder/europaraadet
- Udenrigsministeriet: <http://europaraadet.um.dk/da/om-europaraadet/opbygning-og-institutter/>

Love:

- Bekendtgørelse af den europæiske konvention af 20. maj 1980 om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed, BKI nr. 103 af 17/10/1991
- Bekendtgørelse af Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civile retlige virkninger af internationale barnebortførelser, LBK nr. 110 af 21/11/1991
- Bekendtgørelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention nr. 285 af 29. april 1992.
- BKI nr. 6 af 16/01/1992 – Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder.
- Folketingets webarkiv: 1990-1991, 1. samling – L 14: Forslag til lov om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. (Internationale børnebortførelser).
- 2006/1 LFF 133: Forslag til Forældreansvarslov
- LBKG 2017-12-07 nr. 1418 – børnebortførelsesloven
- LBKG 2015-12-23 nr. 1820 – Forældreansvarsloven
- LBKG 2016-10-13 nr. 1257 – Retsplejeloven
- LBKG 2016-07-04 nr. 1052 – Straffeloven

Vejledninger:

- VEJ nr. 9864 af 06/09/2007 om anerkendelse af udenlandske afgørelser m.v. om forældremyndighed.
- VEJ nr. 11348 af 30/12/2015 om børnesagkyndige undersøgelser.

Domsregister:

Dansk retspraksis:

- TFA2013.220V
- TFA2013.226Ø
- TFA2013.619Ø
- U.2014.1295Ø
- TFA2015.3V
- TFA2015.311Ø
- TFA2015.511V
- TFA2015.563Ø
- TFA2015.573Ø
- TFA2016.65
- U.2016.3531Ø
- U.2017.3336/2Ø
- U.2017.849H
- TFA2018.95

EMD praksis:

- Hokkanen mod Finland, klage nr. 19823/92, dom af 23. september 1994.

- Ignaccolo-Zenide mod Rumænien, klage nr. 31679/96, dom af 25. januar 2000.
- Gnahoré mod Frankrig, klage nr. 40031/98, dom af 19. september 2000.
- Sylvester mod Østrig, klage nr. 36812/97 og 40104/98, dom af 24. april 2003.
- Iglesias Gil & A.U.I. mod Spanien, klage nr. 56673/00, dom af 29. april 2003.
- Paradis m.fl. mod Tyskland, klage nr. 4783/03, afgørelse af 15. maj 2003.
- Maire mod Portugal, klage nr. 48206/99, dom af 26. juni 2003.
- Mattenklott mod Tyskland, klage nr. 41092/06, afgørelse af 11. december 2006.
- Maumousseau og Washington mod Frankrig, klage nr. 39388/05, dom af 6. december 2007.
- Neulinger & Shuruk mod Schweiz, klage nr. 41615/07, dom af 6. juli 2010.
- X mod Letland, klage nr. 27853/09, dom af 26. november 2013.
- Sneersone og Kampanella mod Italien, klage nr. 14737/09, dom af 12. juli 2011.
- Hromadka og Hromadkova mod Rusland, klage nr. 22909/10, dom af 11. december 2014.
- G.S. mod Georgien, klage nr. 2361/13, dom af 21. juli 2015.
- K.J. mod Polen, klage nr. 30813/14, dom af 1. marts 2016.
- Severe mod Østrig, klage nr. 53661/15, dom af 21. september 2017.

11. Forkortelser

BBL = Børnebortførelsesloven

Bet. = Betænkning

BK = Børnekonventionen

BKI = international bekendtgørelse

CRC = Committee on the Rights of the Children and Convention on the Rights of the Child

ECHR = The European Convention of Human Rights

EMD = Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

EMRK = Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

HCCH = Hague Conference on Private International Law

Ibid. = ibidem; det samme sted. Forkortelsen referer til det samme værk som det værk, der er blevet citeret umiddelbart før.

FOL = Forældreansvarsloven

LBKG = Lovbekendtgørelse

LSM = Lovforslag som fremsat

RPL = Retsplejeloven

STRFL = Straffeloven

TFA = Tidsskrift for Familie- og Arveret

U = Ugeskrift for Retsvæsen

12. Bilag 1

Bortførelser til Danmark

Antal sager om tilbagegivelse i	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Haagerkonventionen af 1980	10	18	18	17	12	17	18	18	20	23	18	21	19	21
Europarådskonventionen	1	1	1	1	2	3	0	0	1	1	0	0	0	0
Nordisk konvention	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I alt sager	13	20	19	18	14	20	18	18	21	24	18	21	19	21
Oprettet i år	12	16	15	13	10	18	16	14	15	15	15	14	14	18
Overført fra sidste år	1	4	4	5	4	2	2	4	6	9	3	7	5	3
Afsluttet i år	9	16	14	14	12	18	14	12	12	21	11	16	16	18
Verserende	4	4	5	4	2	2	4	6	9	3	7	5	3	3
Anmodningen kom fra														
Norden	2	4	2	5	4	4	5	8	4	3	4	9	6	6
Europa	7	14	13	10	8	13	12	6	12	17	10	7	7	11
Nordamerika	2	1	3	1	1	0	0	3	4	3	3	3	4	3
Sydamerika	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Andre lande	2	1	1	2	1	3	0	0	1	1	1	2	2	1
Antal børn	22	32	25	23	19	32	24	21	28	30	28	33	29	29
Sagen endte med														
Forlig/frivillig tilbagegivelse	1	4	4	2	2	6	3	3	3	1	6	1	4	3
Dom: barn tilbagegives	1	5	4	4	6	2	6	3	3	4	1	7	6	7
Dom: barn tilbagegives ikke	4	4	5	5	2	2	3	3	4	9	3	3	3	3
Anmodning trukket tilbage	2	3	2	3	2	7	2	3	2	5	0	5	3	5
Barnet ikke fundet	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0
Afvist fra centralmyndigheden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0

Kilde: Børne- og Socialministeriets statistik